

અભિનંદન પત્રિકા.

મોમાન ધર્મજિજ્ઞાસુ બંધુ,

ਸੋਭਾ ਦਲੀਯਾਂਦਲਾਓਂ ਵੀਰਯਾਂਦਲਾਓ.

આપણી એક ધર્મપ્રેમી જૈન ધર્મી ઠોવા છતાં સાર્વજનિક કામોમાં મુખ્ય ભાગ લે છે, કેળવણીના આય-
યણતા છે, અને સુરતમાં ચાલતા જૈન વિદ્યાર્થી આશ્રમના પ્રમુખ છે, સુરત આશ્રમના પ્રમુખ છે, સુરત ધર્મચંદ
ઉદયચંદ જૈન અર્જુનદાસ રાંડવા મેનેજિંગ ટ્રસ્ટી છે, શ્રી
આશ્વિનજી કન્યાશ્રમની આપણી જેનોત્તી મહાન પદોની સુરત
વરદશી પ્રતિનિધી છે તથા કતારમાળ જૈન દેરાસરના કાર્ય-
વાહક છે તથા અનેક જૈન વિદ્યાર્થીઓને તથા જનુએને
ઉત્તેજન આપે છે, તેમજ શીમાન મોહનનાસજી જૈન શ્રે-
યાન મંદારના સમાચક છે, ત્રિગેર અનેક ધર્મિક તથા જાહેર
કામોમાં આગેવાની ભરેલી ભાગ લે છે અને મંદારને જગે
પ્રસિદ્ધ થતા સુરામગેના સહીક ભાગ્યંતરમાં રૂ. ૧૧૦૧) આપી
મહાન પરીપાટારનું કૃત્ય કર્યું છે તેથી જા ખાતા સાથે
આપણીના હાથ શેડ લખમાજી અવજીજીનું નામ જોડવામાં
આવ્યું છે, અને અમને હમેશાં છે કે તે પ્રમાણે અનેક ધર્મનાં
કાર્યો કરતા રહેશો.

શ્રી. મોદનસાધજી જીન } રા. ફકોરચંદ નગીનચંદ કવેરી
પ્રવે. યાન ભંડાર }
ગોપીપુરા—મુસ્ત. } રા. સુનીલાલ ગુલાબચંદ દાગીયા

પ્રસ્તાવના.

આચાર્યશ્રી સૂત્રો ત્રીજો ભાગ આપને મોકલે છે. આ ત્રીજા ભાગમાં ૭, આઠ, અને નવમું અધ્યયન છે. દરેક અધ્યયન મોક્ષાભિલાષી સાધુ શ્રાવણને વારંવાર વાંચવા જેવું છે. છઠ્ઠા અધ્યયનમાં કર્મ થોવાનું છે. આઠમામાં મોક્ષનો વિષય છે, અને નવમામાં મહાવીર પ્રભુએ તપ કરી બીજા સાધુઓને તપ કરવાનું મુશ્કેલું છે. સાતમું અધ્યયન આચાર્યશ્રી હોય કયું છે. બાકીનાં ત્રણ અધ્યયનો મુનિ મુનિશ્રી અને ટીકાના આપાન્તર સાથે આ ભાગમાં આપેલ છે તે જોડેની અનુક્રમશીલમાં લેવાશે. તથા આગમોદય સમિતિનું ૭૫૦-૭૬૦ ટીકાવાનું મુદ્ર જેમની પાસે હોય તેમજ ટીકા પાસે રાખીને વાંચવું. અને ત્યાં મુદ્રી સરળ અર્થ કરવામાં આવ્યો છે, પણ ત્યાં સુભગવીમાં હજી ન મળી આવ્યો ત્યાં અગ્રા રાખી છે.

નિર્ણયસાગર પ્રેસ તથા વિદ્યાનેત્રું સંસ્થાપન જોનાં આ કાર્ય હેતુ પશ્ચિનું છે. હવે કંઈક પણ કાર્ય હેતુ જોડે અને તેના પરથી બીજા આદર્શમાં જેવો સમયક વચ્ચે હોય પણ વિદ્યાનું વધારે કાર્ય હોય કરી, એવા હેતુથી આ કાર્ય તૈયાર થાય છે. સારું કાર્ય અને કાર્યમાં હરે. બિન વચ્ચેને અગ્રા આદર્શ માનીને વારંવાર જાન કરી, તે તેમ પાડું જોડવાનું મળે. અહીં કંઈક કાર્ય સમયક થાય છે અને જોડે રાખે પાડે. આગળ આદર્શ તે હવે છે. આ પાસે કાર્ય સારું રાખી વચ્ચે. જ્યાં હવે હવે

વિષય અનુક્રમણિકા.

ધૃત અધ્યયન—

પૃષ્ઠ

વિષય.

- ૧-૨ નિયુક્તિ માયા ૨૫૦-૨૫૨માં મોહત્યાગ કરવાનું છે. એટલે માતિ કર્મ દૂર કરવા ઉપકરણ સરીર અને ગૌરવ ત્યાગ કરવા જતાવેલ છે. તથા ધૃત સખ્યતા નિષેધા બતાવે છે.
- ૩-૬ ૨૫૨ માયા તથા સુત ૧૭૨માં કવગ તાત્તી ધર્મ બતાવે છે, તે તીર્થ કર સગીર ખારી હોય છે. અને ખાર વર્ષદનું સ્વરૂપ બતાવે છે.
- ૭-૧૧ ધર્મની દુર્લભતા નારે કામજાતુ રજાત બતાવે છે અને સુચરનો ઉપદેશ છે.
- ૧૨-૧૯ ધર્મ વિમુખ જીવને થતા રોગોનું વર્ણન.
- ૨૦-૨૮ સુત ૧૭૭માં નારકી વિગેરે ચારે મરિમાં જીવેને થત દુઃખો બતાવે છે.
- ૨૯-૩૦ સુત ૧૭૮માં કર્મ વિષાકનો નિમગ્ન કરી ધર્મ સાધવાનું છે.
- ૩૧-૩૮ સુત ૧૭૯માં મદામુનિતું સ્વરૂપ છે. દીક્ષા મેનારું વિન કરવાય સુત ૧૮૦ મા બતાવે છે.
- ૩૯-૪૮ સુત ૧૮૧-૮૨ માં કૃષીસ પુરુષ દીક્ષા કેમ કરે છે તે છે.
- ૪૯-૮૭ સુત ૧૮૩-૮૪ કૌતમ સનુ કેવી જાવના આવે, તે છે.

(૭)

૧૮-૫૪ સુર ૧૮૫ માં મુનિએ વધારાનાં ગરુ ત્યાગી દેવાં.

૫૫ વધતાં ઝોઠાં વસ્ત્ર પહેરનારે પરસ્પર સમભાવ રાખવો
શરણ કે બધા વીતરામની આરામાં છે.

૫૬-૫૯-સુર ૧૮૬-૮૭ માં ગીતાર્થ સાધુ પરિચય સહે છે, અને
મનમાં સંતિ રાખે છે.

૬૦-સુર ૧૮૭માં દંડિયો કુમારો હાથ જાય માટે સારવેલ રહેવું.

૬૧-૬૪ સંઘીનદીપ અને અસંઘીન દીપનું વર્ણન.

૬૫-૬૭ ગીતાર્થે સામાન્ય સાધુની રક્ષા કરવી, તેના ઉપર
ઉત્તમચિત્તીના રાજકુમાર (એકાક્ષ) નું દર્શન.

૬૮-૧૦૨ સુર-૧૮૮ શિષ્યને બહાવવાનો ક્રમ છે, તથા બહાવનાર
કોણ છે. તથા પુનઃ જુદિવાળા યોદ્ધાં બધી અવકાશ
કરી છે, તથા જિન વચનનું બહુમાન કરના નવા
તેને સમજાવે છે.

૧૦૩ માંડાનાં દૃષ્ટાંતથી અપરદ મૂલ જતાવે છે.

૧૦૪-૧૦૬ કુમ્ભીકોનો શું કામ બજે છે ? સુર ૧૦૭માં બધાનું વર્ણન
વર્ણન છે.

૧૦૭-૧૦૮ દિશાનિય દેવાં હોય છે.

૧૦૯-૧૧૦ કુસંતુનાં કુષ્મ જાતાની શિષ્યને મુશ્કેલ થવા બેધ
અપાય છે.

૧૧૧ સુર-૧૧૧ માં સંતુલ્ય ઉપસર્ગો સહેવાં,

૧૧૨-૧૧૩ આર્ચકોની હા-બડી કાપનાં પદ.

૧૧૪-૧૧૫ ઉપસર્ગોનું વર્ણન.

૧૧૬-૧૧૭ દેવો સંતુ દર્શક કરે.

(<)

- ૬૭-૧૦૧ ઉત્તમ સાધુ જોએ તેવું પામે છે.
- ૧૦૫-૧૦૭ તેનો સાધુ મોક્ષ સુધી પહોંચવા પાકોપ મનન અજ સજ કરે છે.
- ૧૦૭ સાતનું અધ્યયન વિચ્છેદ દોવાથી આત્મ અધ્યયન વિમોક્ષ અધ્યયન છે છે.
- ૧૦૮ ૨૫૪ થી ૨૫૭ નિર્મુક્તિમાં હૃદયમિતો અર્થાધાર છે.
- ૧૦૯ પાસના તથા કુવાદીઓની સંમતિ ત્યાગવા કહે છે.
- ૧૧૦ તથા મોચરી મોચા કાપુને કંઈથી પૂજતાં દેખીને મુદરથને ખોટી સંઘા ઘાસ લો દૂર કરી.
- ૧૧૦ અપ્રકરત મરણનું વર્જન તથા તથા પ્રકારના અજ કળેથી મરણનું જવાબુ છે.
- ૧૧૧-૧૨ નિમોક્ષના નિશ્ચેષા નિ. ૨૫૮થી ૧૦ માં છે.
- ૧૧૩-૧૪ આઃ કર્મ કેમ જાણાય છે ?
- ૧૧૫-૨૦ અજુઘજુમાં સપરાક્રમ અપરાક્રમ જનાવે છે.
- ૧૨૧-૨૨ અજુઘજુમાં કોષ ત્યાગ કરવા ઉપર કષ્ટાંત સંશિષ નાતું વર્જન નિ. ૨૭૮-૭૫ તથા સ. ૧૮૭માં સુસાધુર્ન વેચારમ્ય જનાવે છે.
- ૧૨૧-૨૩ અન્ય સાધુની આગેથી ગ્રીષ્મ ન લેરી.
- ૧૨૮-૧૪૦ અન્ય વાદીઓનું મંતવ્ય અને તેમનું સ્વાદ્યાદ દષ્ટિએ સમાધાન.
- ૧૪૧-૪૫ મોક્ષાભિલાષી કાપુની ઉત્તમતા.
- ૧૮૬ આક્રમનીય પરિત્યાગ ઉપર સુ. ૨૦૨ કહે છે.
- ૧૭૭-૫૦ કાપુને કનરવાનાં રક્ષાન ત્યાં મોચરીની ચિનની કરે, તે મોચરીમાં લામવા દોલેનું વર્જન.

(૯)

- ૧૫૧-૧૫૧ સુત્ર ૨૦૩ માં સાધુ દોષિત આહારનો નિષેધ કરે, તથા
ધર્મકથા સુપાત્ર દાન અને ફાસુ આહારની વિધિ જતાવે છે.
- ૧૫૭-૧૫૮ કુશીલીયા સાધુને આહાર આપસે કરવાનો નિષેધ છે,
સમનોચને આપવા લેવાની વિધિ છે.
- ૧૫૯-૧૫૯ મુ-૨૦૭ સાધુને મારે તો સમભાવે સહન કરે.
- ૧૬૫-૧૭ સાધુ કુંડથી કંપતાં ગૃહસ્થને કુશીલીની શંકા થાય તો
ખરી વત સમજાવી શંકા દૂર કરવી,
- ૧૬૮-૧૬૮ સાધુ ઉપર સ્ત્રી મોહિત થાય તો સાધુએ પ્ર.ણ ત્યાગ
કરવા પશુ કુશીલ ન સેવવું. તેમાં પ્રથમ જ્ઞાન કલ્પિ
સ્થવિર કુશીલીનાં ઉપકરણોનું વર્ણન છે. સાધુ ઉચ્ચ
ગુણસ્થાને ચડી વસ્ત્રો ત્યાગે.
- ૧૭૦-૧૭૩ ઓછાં વસ્ત્રોનો લાભ.
- ૧૭૪-૧૭૬ સ્ત્રીના ઉપસર્ગમાં આત્મ હાયાનાં કારણો.
- ૧૭૭-૧૮૦ અન્યણીય આહાર સાધુ ન લે.
- ૧૮૧-૮૪ પ્રતિમાધારી સાધુઓનું વર્ણન-તે શરીરથી યાકવો
ભક્ત પ્રત્યખ્યાન અણસણ કરે.
- ૧૮૫ ૮૯ સાધુ એકત્ર ભાવના ભાવે, તથા હ્રમ દાતથી આહારનો
સ્વાદ ન કરે, ગોચરીના પદોષ ત્યાગતા.
- ૧૯૦-૯૭ દગિત મરણ (અણુચણ) નું વર્ણન.
- ૧૯૮-૨૦૪ પાદપોષગમન અણુચણનું વર્ણન.
- ૨૦૫-૨૦૭ દાગ પચાપે યત્ન સંલેખના મરણનું વર્ણન.
- ૨૦૮-૨૧ સંલેખનાવળો કોષ ત્યાગે, તથા પ્રકારમાંથી કોઈ પણ
અણુસણ છેવટે કરે તેની વિધિ.

(૧૧)

શુદ્ધિપત્ર.

ક્રમ	કોટી	અર્થશુદ્ધ	શુદ્ધ.
૧૨	૧૦	સંભારી	સંસારી
૧૫	૨	સમ્ય	સમ્ય
૧૭	૯	સરીસૃનાં	સરીસૃના
૧૭	૯	અવયવો	અવયવોના
૧૮	૨૧	ત્વા	ત્વ
૨૧	૧૩	તાનો	તોમર
૨૧	૧૩	ભિ	ભિ:
૨૧	૧૩	તાં	તાં:
૨૨	૩૧	તિના:	તિના
૨૩	૨	તથા	તથા
૨૪	૧૩	સર્વ	સર્વ
૨૪	૧	સુખનો	સુખનો
૨૪	૧૨	વા	વા
૨૭	૧૫	મંદ	મંદ
૨૮	૧૩	ખાટે	ધી
૩૮	૧૫	ખાટે	ખાટે
૩૬	૯	પદ	પદ
૪૨	૧૦	પદ	પદ
૪૪	૧૦	સર્વમે	સર્વમે
૪૫	૩	રતિ	રતિ
૪૫	૬	હ	હ

(૧૦)

૧	૧૧	નક	૧૩૫
૩૧	૮	જાતી ૧૨	૧૪
૪૨	૧૦	૧	૧૫
૫૫	૧૧	ગાંધી	૧૬
૫૮	૧૩	૧	૧૭
૬૧	૮	સાલ	૧૮ ને
૬૮	૧૧	વા	૧૯
૭૦	૭	સાલ	૨૦
૭૧	૧૬	સાલ	૨૧
૭૨	૭	૨૦૧	૨૨
૭૩	૧૧	૨૦	૨૩
૮૦	૨૦	વસાળે	૨૪
૮૩	૭	વડ	૨૫
૮૭	૭	વિદ્યાર	૨૬
૧૦૦	૨	અસા	૨૭
૧૧૩	૧૧	મદ	૨૮
૧૧૧	૪	૭	૨૯
૧૩૧	૧૧	૩૧૫	૩૦
૧૩૧	૫	વિક્ર	૩૧
૧૩૧	૫	નહ	૩૨
૧૩૮	૧૦	ઉપાલ	૩૩
૨૧૧	૨૧	અનેક	૩૪
૨૨૦	૭	સસ	૩૫

ૐ નમો વીતરાગાય ।

આચારાંગ સૂત્ર ભાષાંતર.

(ભાગ ૪ થો.)

(ધૃતાખ્ય નામનું છઠું અધ્યયન.)

પાંચમું અધ્યયન ત્રીજા ભાગમાં કહ્યું, હવે છઠું અધ્યયન કહે છે, તેનો આ ગ્રમાણે સંબંધ છે. ગયા અધ્યયનમાં હોકમાં સાર ભૂત સંયમ અને ભોક્ષ બતાવ્યો છે, અને તે નિઃસંગતા સિવાય સંયમ ન હોય, તથા કર્મ દૂર થઈ વિના ભોક્ષ ન થાય. તેથી કર્મ દૂર કરવા આ ધૃત તે કર્મ ધોવાનું બતાવવા કહે છે. આ સંબંધે આવેલા ધૃત નામના અધ્યયનના ચાર અનુયોગ દ્વારા થાય છે, તેમાં પ્રથમ ઉપક્રમ છે. તે ઉપક્રમમાં અર્થાધિકાર બે ભેદ છે, અધ્યયનનો અર્થ અધિકાર અને ઉદ્દેશનો અર્થાધિકાર છે, તેમાં અધ્યયનનો અર્થાધિકાર ૧લા અધ્યયનમાં કહેલ છે, અને ઉદ્દેશનો અર્થાધિકાર કહેવા નિર્ચુકિતકાર કહે છે,

પદમે નિયમ વિહુણના, કન્માણં પિતિયણ તદ્વયગંમિઃ
ઉચ્ચરણ સ્તરીણં ચત્ત્યણ મારય તિગસ્સ ॥૨૬૦॥

પહેલા ઉદ્દેશમાં પોતાનાં જે સગાં છે, તેઓનું વિધ્નન (મોઢ ત્યાગ) કરવો ભેદ છે. ત્રીજા ઉદ્દેશમાં ધાતીકમને

(૨)

ફર કરવાં, ત્રીજામાં ઉપકરણ શરીરને, અને ચોથામાં ગારવને ફર કરવા, તથા ઉપસર્ગ કે સન્માન થાય, તે શમ દેવ ન કરવો, તથા આધુઓએ (પૂર્વે) તે પ્રમાણે વિગેરે ધોવાં છે, તે આ પાંચમા ઉદ્દેશમાં જતાવે છે. પ્રમાણે અર્થાધિકાર જતાવીને નિશ્ચેષા કહે છે, તે ત્રણ પ્રકારનો છે, જ્યોત્તિ નિષ્પત્તિમાં અધ્યયન છે, નામ નિષ્પત્તિ નામ છે, તેના વ્યવસ્થા પ્રકારે નિશ્ચેષા છે, તેમાં સ્થાપના છોડીને દ્રવ્ય અને જાવ જતાવવા અડધી (પૂર્ણ) ગણાય કહે છે.

**લક્ષણગ્ના સમ્માણય, વિષ્ટમાણિ પંચમંમિડદેસે ॥
દ્વવધુપં વસ્વાઈ, આવ ધુપં કમ્મ અદ્ધવિહં ॥૧૫૧॥**

દ્રવ્યપૂત ॥ પ્રકારે છે, આગમથી અને નો આગમથી તેમાં આગમથી પૂતનો જ્ઞાતા (જાણનારો) હોય, પણ તે ઉપયોગ ન હોય; અને નો આગમથી તો ॥ શરીર જ્ઞાત શરીર સિવાય દ્રવ્યપૂત તે કપડાં વિગેરેની પૂત વિગેરે ફર કરવાનું ॥ (દ્રવ્ય તે કપડાં વિગેરેને અને પૂત તે મેક ફર કરવાનું છે)

૧) આદિ અડધી વૃક્ષ વિગેરે ફળ માટે ધોવાનું છે (સૂકાં પાંદડાં વિગેરે ફર થવાથી ફળ તેવાર થાય છે, અને થવા વિના જરૂરની વનસ્પતિ વસખાંથી નિંદી કાઢે છે) અને જાવ પૂત તો આઠે કર્મને ફર કરવા (મોક્ષ માટે)

ઉપાય કરાય તે છે, (આ અકથી ગાથાનો અર્થ છે.)
 શ્રી આજ વિષયને ખુલાસાથી કહે છે.

મહિયાસિ તુવ સગે, દિવે માણસસે તિરિચ્છેય
 જોવિદુગહ કમ્માઈ, ભાવ ધુવંતં વિયાળાહિ ॥૨૫૨॥

ઉપસર્ગોને અતિથે (ત્રીસી રીતે) સહન કરીને કર્મ
 થોવાં, એટલે દેવતાના કે મનુષ્યોના કે તિર્થંચોના દુઃખ
 સુખ રૂપ ને ઉપસર્ગો આવે તેમાં સમભાવ રાખીને ને સં-
 સાર વશના બીજ સમાન મોહનીય વિગેરે કર્મોને દૂર કરે,
 તે ભાવ પૂત છે; એવું તું લાલુ. અથવા ક્રિયા અને કારકને
 ભેદ નથી, તેથી કર્મ ધૂનન તેજ ભાવ પૂત છે, એમ લાલુ-
 તામ નિરોપ કર્યો. હવે, ત્રીજા સૂત્રાલાપક નિષ્પત્ત નિરોપમાં
 સૂચનુગમમાં અરખવિતાદિ શુભયુક્ત સૂત્ર કહેવું તે આ છે:—

ઓયુજ્જમાણે હહમાણવેસુ આઘાહ સે નરે જ-
 સ્સ હમ્માઓ જાહઓ સવ્વઓ સુપાહિલોહિયાઓ
 અવંતિ, આઘાહ સે નાણમણેલિસં, સે ફિટ્ઠે તેસિ
 સમુદ્ધિયાણં નિક્કિલ્લત્ત દંડાણં સમાહિયાણં પત્તાણ
 સંતાણં હહ સુત્તિમગ્ગં, एवं (અવિ) एगे महावीर
 વિપરિક્કમંતિ, પાસહ एगे अवसीवमाणे अणत्त प
 સે બેમિ, સેજહાવિ (સેવિ) कुंनेहरण विणिविट्ठ वि
 સે પચ્છત્ત પલાસે હમ્મગ્ગં સે નો હહહ મંજગા :

(૪)

સં નિવેસં નોચયંતિ एवं (અધિ) एगे अणेगरूवेहिं
कुलेहिं जाया रूवेहिं सत्ता कलुणं धणंति निपाण-
ओ ते न लभंति सुखं, अह पास तेहिं कुलेहिं
आयस्ताए जाया, गंडी अहपाकोदी, रायंसी अव-
मारियं काणियं सिंमियं चेव, कुणियं खुज्जियं तहा!
खदरिंय पास मूयं च सुणीयं च गिलासणिं
येवहं पीडसत्विं च, सिलियं महमेहणिं ॥ २ ॥

! સ્તોલસ દ્વરોગા, અવસાયા અણુ પુન્વસો
અહર્ણ કુસંતિ આયંકા, કાસા ય અસમંજસા ॥ ૩ ॥

મરણં તેસિં સંપેદાए उवषायं चवणं च नवा,
परिषागं च संपेदाए (સુ. ૧૭૨)

સ્વર્ગ તથા મોક્ષ, તથા તેનાં કારણો તેમજ, સંસાર-
જ્ઞાનાં કારણોને આવરણરહિત (કેવળ) જ્ઞાનના સદ્ભાવથી જે
આણુસ બાણે; અને આમત્ય (મનુષ્ય)-લોકમાં મનુષ્યોને
ધર્મ સમજાવે એટલે, તે ધાતિકર્મ દુર થયા પછી; પાતે બધા-
તિકર્મરૂપ (યરીરધારી) મનુષ્યપણામાં રહેલો મોક્ષ
અર્થ કહે છે:—

પણુ જેમ-જોદમતમાં ભીંત નિગેરેમાંથી પણ ધમોપદેહ
મંકટ થાય છે તેમ; જીનધર્મમાં નથી; અથવા જેમ, વેણે
પિકોનું લોકુક બાવંવડે પલ્લવીનું બતાવવાપણુ છે, એવું
જ્ઞાનમાં; (જીનયાસન) નથી.

પ્ર:—શા માટે ?

ઉત્તર:—પ્રાતિકર્મ દ્વય થયાપછી, દેવળ જ્ઞાન ઉત્પન્ન થવાથી મનુષ્યપણામાં રહેલાજ (તીર્થંકર) પોતે કૃતાર્થ થયા છતાંપણ, જીવેના હિતને માટે મનુષ્ય અને દેવેની સ્થામાં ધર્મનો ઉપદેશ કરે છે.

પ્ર:—તીર્થંકરજ ધર્મ કહે છે, કે, બીજો પણ કહે છે ?

ઉ:—બીજો પણ કહે છે. જેને વિશિષ્ટજ્ઞાન હોય; અને સ્વારીરીતે પદ્મધોનો પરિચ્છેદક હોય; તે ધર્મોપદેશ કરે છે. તે કહે છે:—

જેઓ અર્તોદ્રિયજ્ઞાની છે, અથવા દ્યુત કેવળી છે, તેઓ ધર્મ કહે છે. એવું શસ્ત્રપરિજ્ઞા નામના ૧ લા અધ્ય-યનમાં કહેતું છે, (તેથી આ પ્રત્યક્ષ સૂચક-વિશેષણવટ સૂચવ્યું કે,) તે વિશિષ્ટજ્ઞાનીએ આ એકેન્દ્રિય વિગેરે ભતિઓ સ્વધા પ્રકારે એટલે, સૂક્ષ્મબાદર પર્યાપ્ત-અપર્યાપ્તરૂપે બદા-બદારીતે (શંકારહિત) લાલુલી છે, તેજ સાધુ ધર્મ કહે છે. પણ, એમ ન લાલુનારો બીજો (અલલુ) ધર્મ કરેતો નથી. તેજ કહે છે:—

‘સ આરુપ્યાતિ’ તે તીર્થંકર અથવા સામાન્ય કેવળી અથવા અતિશય જ્ઞાની (ભતિરૂપરણુ-જ્ઞાનવાળા, અવધિ જ્ઞાની, મન:પર્યાવ જ્ઞાની) અથવા દ્યુત કેવળી હોય તે કહે છે. પ્ર૦ શુ કહે છે, જેનાવડે જીવ વિગેરે પદ્મધો જણાય

છે, તે જ્ઞાન મતિ વિગેરે પાંચ પ્રકારનું છે, તે, - પ્ર૦ તે :
 કેવું છે ! ઉ—તેવું જીને નથી, માટે 'અનીદશ' ^૧
 અથવા સકલ (બધા) સંશયને દૂર કરવા વડે ધર્મ સ
 જાવતા તેજ પોતાનું અનન્ય સદશ (અનુષ્ઠાન) જ્ઞાન બા
 છે, (અર્થાત્ સંસારી જ્ઞાનથી તૃષ્ણા વધે, પણ તેમના
 દેશના જ્ઞાનથી તૃષ્ણાની જડ દૂર થાય માટે તે જ્ઞાન અનુ
 છે) પ્ર૦ તેઓ કેને ધર્મ કહે છે ! ઉ—તે તીર્થંકર અથ
 વિગેરે યથાવસ્થિતિ-ભાવે (પદાર્થો) ને ધર્મચરણ માટે યો
 રીતે જે પુરૂષો ઉઠેલા હોય, તેમને કહે છે, અથવા દ્રવ્ય
 તથા જાવથી ઉઠેલા હોય, એટલે દ્રવ્યથી સરીરવડે, જ
 જાવથી જ્ઞાન વિગેરેના ઉત્સુક બની વિનય સહિત (ઉભા થ
 હોય) તેમને ધર્મ કહે છે,

સર્વોપદેશનો વિનય.

સર્વોપદેશમાં સર્વોપદેશને પ્રકારે ઉભી થઈને વિન
 ચૂર્વક સાંભળે છે, અને પુરૂષો ઉભા થઈને અથવા જે
 સહીને પણ સાંભળે, પણ જાવથી ઉત્સુક હોય, તેમજ જી
 ઉઠેલા હોય, તથા દેનતા અને તીર્થંકર વિગેરેને ધર્મ સં
 જાવે છે. એટલુંજ નહિ પણ જેઓ જાવ વિના ફક્ત કોણ
 વિગેરેથી આવી સાંભળે, તેમને પણ ધર્મ કહે છે, જાવથી
 ઉઠેલાનું વિશેષથી કહે છે.

મન વચન કાયાને જેમણે કળજે હીમાં છે, એટલે

મન વચન કાયાથી જીવોને દુઃખ દેવા રૂપ જે દંડ છે, તે દૂર કરવાથી તે નિશ્ચિત્ત દંડવાળા (સંયમ પાળનારા) છે. તથા તપ સંયમમાં ઉદ્ધમ કરવાથી સમાહિત (શાંત) અંતઃકરણવાળા છે, તેમને જિનેશ્વર વિશેષથી ધર્મ કહે છે, તેજ પ્રમાણે પ્રકર્ષથી જણાય, તે પ્રજ્ઞાન છે, તેવું જ્ઞાન ધરાવનાર જુદિમાનોને આ મનુષ્ય લોકમાં જ્ઞાનદર્શન ચારિત્ર રૂપ મુક્તિ માર્ગ છે તે જતાં છે, આ પ્રમાણે સ્ત્રોતસરણમાં સાક્ષાત્ ધર્મ સાંભળાવતાં કેટલાક લઘુકર્મી જીવો (પૂર્ણશ્રદ્ધા ધર્તા) તેજ વખતે ચારિત્ર શ્રદ્ધા કરે છે, પણ જીતા તેમ ચારિત્ર લેતા નથી, તે કહે છે, એટલે ઉપર કહ્યા પ્રમાણે કર્મવિવર જેમને મળ્યું તેવા કેટલાક ભગ્યાત્માઓ જિનેશ્વર પાસે ધર્મ સાંભળતાંજ સંયમ સંશ્રામની ટોચે પરાક્રમ જતાં છે, અથવા પર તે દંડિયો અથવા કર્મ શત્રુને જીતવા પરાક્રમી બને છે, (અર્થ શબ્દનો અર્થ 'જ' છે, અને 'જ' નો અર્થ વાક્યનો ઉપન્યાસ કરવા માટે છે) હવે તેથી ઉલટું કહે છે. તીર્થંકર પોતે જાપા સંશયને છેદનારા ધર્મ કહે છે, છતાં કેટલાકને પ્રભજ મોહના ઉદયે યેતી લેવાથી સંયમમાં ખેદ પામતા રહે છે, (કાંતો સંયમ લેતા નથી, લે, તો પૂરો પાળતા નથી) તેવાને તમે જુઓ (ગુરુ ચિંધ્યને કહે છે) તે જાહેજ કર્મી સંયમમાં દુઃખ પામતા જીવો દેવા છે. તે કહે છે, અત્માના પિતને માટે જેમની પ્રજ્ઞા (જુદિ) કામ કરતી નથી, તે

(૯)

અનાત્મ પ્રજાવાળા (કુલુદિવાળા) છે, પ્ર-તેઓ શા ૧ સંયમમાં ખેડ માને છે ? ઉ—હું કહું છું. અહીં હાંત સમજાવે ॥ કે શા કારણે તેઓ ખેડ પામે છે.

(સૂત્રમાં જે શબ્દ 'તે' ના અર્થમાં છે, અર્થે ય 'અ' ના અર્થમાં છે, અને તે વાક્યના ઉપ-પાદ્ય માટે)

કુંડના કાચખાનું દર્શાવત.

કોઈ કાચનો ઘોડા કુંડમાં વિનિવિદ (પ્રેમી) ચિ-
વાળો બનીને શૂદ્ધ બનેલો અને પક્ષાદ્ય (કેમજ પાંદડાંવડે
દંકાયેલો (તથા સૂત્રમાં પ્રાકૃતના નિયમ પ્રમાણે વ્યત્ત
કરવાથી) જિન્માર્ગે જોડેલો, ઉપર આવવાનાં વિવર (છિદ્ર)
મેળવતો નથી; અથવા, જેનાવડે ગરે કુદાય; તે જિ-
ન્ય છે. અથવા, હાથે જવાય તે, જિન્માર્ગે છે, તેનો જિન્મા-
મેળવી શકતો નથી. અર્થાત્ જે કુંડમાં તે કાચનો રહે
છે, તે, પાછી ઉપર પાંદડાં વિગેરે છવાઈજવાથી બીજા
દંકાઈ ગયો છે. તેથી, તે કાચનો બહાર આવી શકતો નથી
આ કહેવાનો આ સાર છે:—

કોઈ ઘોડા કુંડ (દિશ) એક લાખ જોજનના વિસ્તાર
વાળો છે, અને તે અતિશે સેવાગના હુંડથી કઠણ બનીગયક
નાંજોના સમૂહથી દંકાઈગયેલો છે, અને તે કુંડમાં જુદ
જુદા રૂપવાળા કરિ () મગર, આછલાં, વિગેરે

જગચર હોવોનો આશ્રય છે, તેના મધ્યભાગમાં કુદરતીજ એક દાટનું જાકું પડેલું હતું. જેમાં ફક્ત કાચખાની ગરદન ઊંચે આવી શકે; તેવા કુંડમાંથી એક કાચખાએ પોતાના ટોળાંથી લુદાં પડતાં વિયોગથી આકુળ જનીને આમતેમ ગરદન ફેરવતાં ઠાઈપણુ રીતે તેવી ભરિતવ્યતાના યોગથી તે કાણુમાં પોતાની ગરદનને ખહાર કાઢી; તે સમયે ત્યાં તેણે શરદ્ધતુના ચંદ્રનાં ચાંદરણાથી ક્ષીરસાગરના પાણીના પ્રવાહથી ઇવાઈ રહેલું શોભાયમાન બનેલું તથા, ખીલેલાં કુમુદના સમૂદ્ધથી પૂજા કરવા જેવા ઊગેલા તારાઓથી ભરાઈ ગયેલું આકાશ ભેલું.

આવું દેખીને તે ઘણું ખુશ થયો; અને તેના મનમાં આ પ્રમાણે સંકલ્પ થયો કે—મારા સહચારી મિત્રો આ સ્વર્ગ-સમાન પૂર્વે ન દેખેલું મનોરથ (વિચારમાં) પણ, ન કળી શકાય; તેવું તે કાચખાએ જુએ, તો જાહુ સાફ થાય. આ પ્રમાણે વિચારી ક્ષીપ્રતાથી પોતાના બંધુઓને શોધવા માટે બહારથો; અને તેમને મળીને તેમને તેવું બતાવવા માટે પેલું ઉદ્ધ શોધતો આમતેમ બટકે છે. છતાં, હોદની ચિટ્ટી-જુલથી, તથા હોદનો સમૂદ્ધ ત્યાં ઘણા મોટો છે, તેથી તે ઉદ્ધ મેળવી શક્યો નહિ; પણ, ત્યાંજ તે, (વિનાદેજે) મરણ પામ્યો. તેનો સાર આ લેવાનો છે કે—સંસારરૂપી-હોદ છે. તેમાં હવરૂપી-કાચજો છે. કમરૂપ-ચીકળી એવાજ છે,

(૧૧).

, અને અંશિદાહથી બેધું બળી ગયેલા જેવા બનવા છતાં,
જુદા જુદા નિમિત્તથી અનેક આધિ (ચિંતાવાળા)
પણ સકળ (બધાં) દુઃખોના ઘરસમાન-ગૃહવાસનું
છોડવા સમર્થ થતા નથી; પણ, ઘરમાં રહીનેજ તેવાં
દુઃખો આવતાં દીન સ્વરે રડે છે, અને બોલે છે કે,
હે બાપ ! હે મા ! હે દેવ ! આવા અવસરે તમને
જુ' દુઃખ દેવું યોગ્ય નથી ! તેજ કહ્યું છે કે:—

તમિદમ ચિન્તિત મસદૃશ, મનિષ્ઠ મતિકષ્ટમનુષ-
મં દુઃખ ॥

હૃસૈવોપનતં મે, નૈરયિકસ્યેવ સત્ત્વસ્ય ॥ ૧ ॥

ન ચિંતવેશું અજયળીવાશું અનિષ્ઠ, તથા અનુપમ
શાવું (બચાંકર) દુઃખ જેમ નારડીના જીવને આવે; તેમ
મને એકદમ ક્યાંથી આવીપડ્યું છે ! વિગેરે, તે બોલે છે.

અથવા રૂપ વિગેરેમાં આશ્રક્ત થયેલા ચીકણાં કર્મ
બાંધીને નરક વિગેરેમાં ઉક્ત થઈ ત્યાં દુઃખ લોગવતાં કર્ણ
સ્વરે ઉપર અજળ રડે છે, અને તે પ્રમાણે કર્ણ સ્વરે રડ-
વાથી પણ તે રાંકડો જીવ તે દુઃખથી સુકાતો નથી, તે ગતાવે
છે. દુઃખનું નિદાન તે ઉપાદાન કર્મ છે, તેનાવડે દુઃખાંતિમાં
ઉક્ત થયેલા દુઃખ લોગવતાં રડવા છતાં પણ ત્યાંથી દુઃખની
સુખિ (છુટકારો) અથવા મોક્ષનું કારણ જે સંયમ અનુકૂળ
શે, તે પામી શકતા નથી, અને દુઃખના છુટકારાના અભાવમાં

(૧૨)

સંસાર ઉદરમાં જુદી જુદી વ્યાધિઓથી વેરાયલા હોયે તેમ બને છે, તે બતાવે જે (અથ શબ્દ વાક્યના ઉપ માટે છે) કે શિષ્ય ! તું જો ! તે સંસારી રખડના ઉચ્ચ નીચ કુળમાં પોતાના શુભ અશુભ કર્મ ભોગ ગયેલા (જન્મ પામેલા) છે, અને તે કર્મના ઉદયથી અવસ્થાને ભોગવે છે, તેમાં તેમને ઉત્તમ મતા સોગ બતાવનાર ત્રણ રસોડો છે. તેમાં (૧) પ્રથમ રોગ, પિત્ત, રક્તેષ્ઠ, અને તે ત્રણેના ભેગા થવાથી સંનિપાત ચાર પ્રકારે ગંડ (કંઠમાળ) છે, તે ગંડ જેને દેવ ગંડી કહેવાય છે, એટલે ગંડમાળા નામનો રોગ તે સં હવને થાય છે, તેજ પ્રમાણે બીજા ત્રણ રોગો થાય તે બતાવે છે, (અથવા શબ્દ દરેક રોગ સાથે અથવા રાત્રીની એટલે અપરમાર (દાયનો ભેદ) રોગ થાય છે, અથવા અદાર પ્રકારના કોઈ રોગવાળો કોઈ થાય છે, તેમાં સાત મોટા કોઈ છે, તે આ પ્રમાણે—

(૧) અરુણો (૨) દુસ્વર (૩) નિશ્ચયીદ (૪) કપા (૫) કાકનાદ (૬) પોન્ડરીક (૭) દટ્ટ (લાલ દાદર) સાતે પ્રકારના કોઈ બધી ધાતુમાં પ્રવેશ થવાથી આ અસાધ્ય થઈ જવાથી તે સાતે બચકર છે.

નીચલા અગીઆર કોઈ શુદ્ધ છે.

(૧) રશુગઆરુષ, (૨) મહાકુષ્ઠ, (૩) એકમુષ, (૪) અર્મંદળ, (૫) પરિષપ, (૬) વિષપ, (૭)

(૧૩)

મ, (૮) વિચરિંકા (કાળીદાદર,) (૯) કિટિલ
 ૧૨સવું,) (૧૦) પામા (ખમ,) (૧૧) શતારૂક
 ૧૫૧ દેહીઓ.) કુલ નાના મોટા ૧૮ છે, તે સામા-
 ધી નેતાં, બધાએ ટાઢ-રોગો સંનિપાતથી યાય છે.
 ૧૧ પજુ, વાત વિગેરેના બિઝકટ દે.ધથી જુદા જુદા લેદ-
 ના ગણાય છે. તથા, રાજાંસ રોગ તે, રાજ્યક્ષમા (ક્ષય)
 ગવાળો, રાજાંસી (ક્ષયી) કહેવાય છે, અને તે ક્ષયરોગ
 નિપાતથી ચાર દારણે યાય છે. કહ્યું છે કે:—

દોષ જાપતે યક્ષ્મા, ગદો હેતુ ચતુષ્ટયાત્
 ગરોધાત્ ક્ષયાચ્ચૈવ, સાહસાદ્ વિપમાશનાત્ ॥૧॥

ત્રજુ દોષવાળો યક્ષ્મા (ક્ષય) નામનો રોગ વીર્યના
 મના રોધથી વેગના ક્ષયથી, સાહસ કરવાથી; તથા વિપમ
 અયોગ્ય) ખોરાકથી—એમ ચાર દારણે યાય છે. તેજ
 માણે અપરમારનો રોગ વાત, પિત્ત, અને કફના સંનિ-
 પાતથી ચાર પ્રકારે છે, તે રોગવાળો સારા માણના વિવેકથી
 સંકલ હોય છે, તથા જામ (ચક્રી) મૂળી વિગેરેની અવરધાને
 રોગી લેગવે છે. કહ્યું છે કે,

તમાપેશ સંસંરમ્ભો, દેષોદ્રેકો હૃતસ્મૃતિઃ
 અપરમાર ઇતિ જ્ઞેયો, ગદો ધોર અતુર્વિષઃ ॥૧॥

અમેજ નહે, મૂળી વિગેરે યાય, દેષનો હૃદયનો યાય,

(૧૭)

રોગ નામનો છ પ્રકારનો ઘેર રોગ જુદા જુદા કે, સામન્ય દોષથી શરીર કુલેકું દેખાય; તે હોહીના ઝિગાડથી થાય છે. એટલે, ક્ષોડ પહેલાં ખતાવ્યા પ્રમાણે વાત, પિત્ત, કફ, અને સ્ત્રીપાત, રક્ત, અને અભિષાતથી સોજનો રોગ થાય છે. તથા “ગિલામણિતિ” તે લસ્મક નામનો વ્યાધિ છે. ઉષ્ણતા, વાત, અને પિત્તના ઉત્કટપણથી, અને કફના ન્યૂનપણથી, તથા ગરમી વધારે થવાથી થાય છે, તથા વેવ્રંતિ તે વાયુથી ઉત્પત્ત થયેલ શરીરનાં અવયવો કંપરૂપ છે. કહ્યું છે કે:—

પ્રકામં વેપને યસ્તુ, કંપમાનશ્ચ ગચ્છતિ;

કલાપ સ્વંજં તં વિદ્યા, ન્યુક્ત સંધિનિયંધનમ્ ॥૧॥

જે ઘણા કંપે, તથા કંપતો આવે, તેને સંધી નિયંધનથી મુકાએલો કલાપ ખંજ (લકવાનો રોગ) જણવો. તેજ પ્રમાણે “પિદસાપિ ચ ત્તિ” જીવને ગર્ભના દોષથી તે પીડ સર્પિ-પણે હિત થાય છે, અથવા જન્મ્યા પછી અશુભ કર્મના દોષથી થાય છે, આ રોગીને સ્પર્શ ઈન્દ્રિય જાન રોગવાળું જન્માએથી નષ્ટ થાય છે, તે રોગવાળાને હાથમાં પકડેકું લાકડું ખસી જાય છે, અને સૂઈ ઘાંચે તો પણ અનુર ન થાય— તથા ‘સીલીવયં ત્તિ’ રક્તીપદ તે પગ વિગેરેમાં કંઠણ પહોં હોય છે, તે આ પ્રમાણે—વાત, પિત્ત, કફના પ્રકેપથી છાતીમાં રોગ હિત થઈ જઘામાં સ્થિર થઈ ધીરે ધીરે કાળાંતરે

બધા પ્રમેદના રોગો ચોચ્ય સમયમાં દવા ન કરવાથી
હપલું પાગ્યા પછી અન્નાધ્ય જને છે,

આ પ્રમાણે ઉપર જણાવેલા રોગો રોગોનું વર્ણન
‘મે કયું’, ‘અથ’ અને ‘જુ’ જે છે. તે ‘અથ’ નો અર્થ
પાતીમાં ‘પછી, યાચ છે. અને ‘જુ’ તો કુદ્ધ શોભા માટે
ઉપર જણાવેલા રોગો સંસારી જીવને યાચ છે, તથા
‘મે કયું’ રીતે રીતે જીવ લેવું રોગ જે ગુણ વિગેરે છે, તથા
પ્રદાર (જોરથી લાગેલો માર) વિગેરે દુઃખ દેનારા રૂપથી

તો અનુક્રમે આવે અથવા સાચે પણ યાચ, એટલે કંઈ
મેલથી આવે અથવા અનિમિત્તે આવે, અને તે રોગોથી
જાય છે. આ રોગોથીજ તે મુકતો નથી બીજું પણ તે
કરી જીવને અધિક દુઃખ યાચ છે, તે જણાવે છે, તે
‘રોગથી જીવે થયેલા ગૃહવાસમાં અસહ્ય થયેલા મન-
ગા જ સમજાવે રોગથી પીડા થતાં અંતે પ્રાણત્યાગ યાચ
, તે રિજારીને અને પાછો તેમનો ઉપચાર તથા સ્વચ્છ
દેવતાના જન્મ મરણને બાદે ઉપચાર સ્વચ્છ રહેવાય છે,)

કર્મનું સંચિત્ત જાતીને એવું કરવું જોઈએ કે જેથી ઉપર
જણેલ મંદ (કુમળાં) વિગેરે ૧૬ રોગ તથા મરણનો તથા
પ્રાણનો અપૂર્ણ અજ્ઞાન થાય, વળી મિષ્ટાન્ન અચિરતિ
તથા ૧૪૫ રોગથી મેલવેલ કર્મનો ‘અજ્ઞાપા’ કાળ-
ગુણ પછી રોગ થાય છે. ત્યારે તેનો પરિચય (અનુભવ)

થાય છે, તેજ શરીર તથા મન મંબળી દુખ ઉત્પન્ન કરે. તે વિચારીને તેને જડ મૂળથી કાઢવા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ તે દુઃખીઓ રીનરવરે રહે છે. વિગેરે શ્રવણ (સૂત્ર) વડે જીવાંત. તથા અપવન મુખી બતાવ્યા છતાં પણ, તેનું મોટાપદ અતાવવા જેનાવડે પ્રાણીઓને સંસારમાં નિર્યેદ (ખેદ) ઉત્પન્ન થાય; માટે બીજું સૂત્ર કહે છે:—

તંસુણેહ જહા તહા સંતિ પાણા અંધા તમદિ
વિયાહિયા, તામેય સદં અસદં અહમચ્ચ ઉચ્ચાચ
ફાસે પહિસંવેદહ, વુદ્ધેદિં ઇયં પવેદ્ધય ।-સંતિ પાણા
વાસગા રસગા ઉદદ ઉદદચરા આગાસ ગામિણી
પાણા પાણે કિલેસંતિ, પાસલોદમદ્દમય (સૂ. ૧૬)

(આશ્ચર્ય શિખરે કહે છે.) તે યથાવસ્થિત (જેવો

છે, તેવા) કર્મવિપાકને ભારી પાસે તમે સામળો. જેમકે—
નારકી, તિય"ચ, નર, અમર, એ લક્ષણવાળી ચાર ગતિઓ
છે. તેમાં નરકગતિમાં, ચારજાળ યોનિઓ, તથા ૨૫ લાખ
કુલ કોટિઓ છે, અને ૩૩ સામરોપમની ઊત્કૃષ્ઠ સ્થિતિ
છે, ત્યાં પરમાધાર્મિક દેવતાની કરેલો વેદના છે, તથા પર-
સ્પર ત્યાં રહેલા નારકીના છવો (કુતરા માફક) એકબાં-
જાને દુઃખ દે છે, તથા સ્વભાવિક પીડા ત્યાં જો થાય છે,
તે આપણાથી કહી શકાય તેમ નથી. જોકે, ઘોડામાં કહે-
વાની 'હંજીથી કહેવાના વિષયને પૂરો ન કહેવાય; તોપણ

યાંના કર્મવિપાક કહેવાથી જેમ, પ્રાણીઓને વેરાગ્ય થાય;
તેમ મોક્ષોક્તિ વર્ણન કરે છે.

પ્રવળ લવનં નેત્રોદ્ધારં કરક્રમ પાટનં ।

હૃદય દહનં નાસાચ્છેદં પ્રતિક્ષણ દારુણમ્ ॥

કટ વિદહનં તીક્ષ્ણાપાત ત્રિશૂલ વિભેદનમ્

દહનવદનૈઃ કંકૈર્ધૈરૈઃ સમન્ત વિભક્ષણમ્ ॥ ૧ ॥

દાનને કાપવા; આંખોના રાગા ખેંચીકાઢવા; હાથપગને
કેદવા; છાતીને બાળવી; નાક ઉઢીનાખવું; દરેકક્ષણે લય-
કર અવાજ કરવો; કટવિદહન, તીક્ષ્ણ આપાત, ત્રિશૂળથી
બેદવું; ભગતાં મેઢાંવાળા ઘોર-કંક પદ્મીઓથી વારંવાર બટાણુ
કરવું. આવીભોટી વેદનાઓ પરમાધાનીથી છે.

તીક્ષ્ણૈ રસિભિર્દિસૈઃ કુન્નૈ વિપમૈઃ પરશ્વધૈ
ઘ્નૈઃ પરશુ ત્રિશૂલમુદ્ગરતામરે વાત્સી મુપંદીભિઃ ॥૨॥

વળી, દેરીખ્યમાન તીક્ષ્ણ તલવારોથી તથા વિપમભાણ,
પરશુઅથ () ચક્રોવટે, તથા પરશુ-ત્રિશૂળ મુદ્ગર,
તોમરવાત્સી મુપંદીથી હુઝા દે છે.

સંભિન્નતાન્તુ શિરસશિષ્ણ મુજાશિષ્ણ વર્ણના
સૌપ્તાઃ

ભિન્નહૃદયોદરાન્ત્રા ભિન્નાશ્ચ પુટાઃ સુદુઃખાત્મા ॥૩॥

એટલે, તાગવું-માયું જુદું પાડે છે, તથા મુજબ,
અને હોડ છેડીનાં ખે; તથા છાતી-પેટ, આંતરડાં બેડીનાં ખે;
આંખોના ડોળા ખે-ચીકાકવાથી સંક નારકીના હવે પીડા
નિપતન્ત ઉત્પતન્તો વિષેષ્ટમાના મહીતલે દીન
નેક્ષંતે પ્રાતારં નૈરાવેકા કર્મ પટલાન્ધાઃ ॥૪॥

નીચે પડેલા પાછા બિછગતા જુરી જુરી થેણા ।
મહીતજી (પૃથ્વી) ઉપર દીન થઇ રહેલા કર્મના પડા
અંધા બનેલા નારકીના હવે કેઇ રક્ષકને જોઈ શકતા ન

શાર્દૂલ વિકિડિત.

છિન્નયતે કૃપણાઃ કૃતાન્ત પરશો સ્તીક્ષ્ણે ન ધા
સિન

કદન્તો વિપર્ધીચિ (ચંચુ) મિઃ પરિવૃતા સંમક્ષ

પાટયન્તે પ્રકચેન દામ્વદસિન પ્રચ્છિન્ન વાદુઃપાઃ
જ્યાપૃત્
કુંભીપુ ત્રણુપાન દગ્ધતનવો મૂપાસુ ચાન્તર્મતાઃ ॥૫॥

જમસામના પરશુની તીક્ષ્ણ તલવાર જેવી ધારાવં
તે સંકડા છેદાય છે, તથા નિખળા સમૂહથી ભરેલા. (હડ
કાયલા કૂતરા જેવા) કરડવા માટે વીંટાયેલા પોકાર કરતાં રહે છે
તથા કરવતીવડે જેમ, લાકડું ચીરે; તેમ ચીરાય છે, તથા તલ

નારવડે તેના બે બાહુ હેઠીનાં છે, તથા કુંલીમાં રાખીને
 એ રમ ગરમ તરવું પાચે છે, તથા મૂષમાં (ઘાટીને જેમ સોની
 સોનું પીગળાવે; તેમ) ઘાટીને શરીરમાં બગતા રાખેલા છે.

મૃજ્જવન્તે જ્વલદમ્પરીપહુતમુગ્ જ્વાલાભિરાવાવિણો,
 દીપ્તાં ગારનિભેષુ વજ્ર ભવનેષ્વં ગારકે પૂતિથતાઃ
 દલ્હન્તે વિકૃનોર્ધ્વ ઘાહુવદનાઃ કદન્ત આર્ત્તસ્વનાઃ
 પશ્યન્તઃ કૃપણા દિશો વિશરણા સ્ત્રાણાયકો નો-

ભવંત્ ॥ ૬ ॥

વળી, તે નારકીના છવે બગતા અંબરીય અગ્નિની
 જ્વાળાવડે પોકાર કરાતા બુંભાય છે, તથા બગતા અંગારા-
 વાળા વજ્રસવન માફક અંગારામાં ઊભા થયેલા ચંકડા મોવાળા
 ઊંચા હાથ કરીને ખોખરા અવાજવાળા રડતા બળે છે.
 અને તે બિચારા નારકીના છવે શરણરહિત થઈને
 બધી દિશામાં (આશ્રય) આપનારને દેખે છે, પણ તેમને
 બચાવવા કોઈ સમર્થ નથી; વિગેરે, નારકીનાં દુઃખ છે. તથા
 નિર્યશમતિમાં પૃથ્વીપ્રાચની ઉદ્દાપ્ત યેનિ છે. તથા બાર
 દુઃખ કુલ કોટિ છે. તેમને નીચકી (પીશ્વે) છે.

સ્વપ્રાય-પરકચનાં શસ્ત્રેધી પીશ્વ છે, તથા શીત-ઊંચની
 પીશ્વ છે. તેજ પ્રમાણે અપ્રકાય (પાણી) ના છવેની
 ઉદાપ્ત યેનિ, તથા કુલ કોટિ, તથા જુદી જુદી વાનિની
 વેદનાનો છે. અગ્નિપ્રાચની ઉદાપ્ત યેનિ, તથા ઉદાપ્ત કુલ

કેટિ, અને પૂર્વ ભાગે વેદના છે. વાનુની પાંચ હાથ
 યોનિ, તથા હાથ કુલ કેટિ. અને કંડ-ગોઝાની કુ
 જા પ્રકારની વેદના છે. પ્રત્યેક વનસ્પતિની દશાઃખ મે
 સાધારણ વનસ્પતિની ૧૨જાખ યોનિ, અને જાનેની ૨૮જા
 કુલ કેટિ છે. તેમાં મધ્યે લુપ્ત અનન્યજા મુખી ૫
 મેદન-મેદન મોદન વિગેરેની જુરી જુરી વેદનાને અનુભવે
 વિકાસદ્રિય, ભેદદ્રિય, તીનદ્રિય, ચારદ્રિયની મં
 લાખ યોનિ, તથા, કુલ કેટિ ૭-૮ ૬ જાખ અનુભવે છે
 અને તે દરેકને જૂખ તરસ, કંડ-તાપ, વિગેરેની જુ
 કુઃખ આપણે પ્રત્યક્ષ ભેદજે છીએ. તીર્થ-ચ-૫'યદ્રિયને
 ચારજાખ યોનિ છે, અને જળચરની કુલ કેટિ ૧૨જાખ
 છે, પક્ષીઓની કુલ કેટિ ૧૨જાખ, અને શીપગાંની ૧૦જાખ,
 જીર પરિ સર્વની ૧૦જાખ, જુજ-પરિસર્વની ૬ જાખ છે, અને
 જુરી જુરી વેદના તીર્થ-ચોની જે છે, તે પ્રત્યક્ષજ છે. કહું છે કે:-

ધુન્નદ્દિમાત્યુષ્ણ મ પાર્શ્વિતાનાં,

પરામિ યોગદ્વસના તુરાણાં

અહો ! તિરઝામતિ દુઃસ્વિતાના,

સુસ્વાનુ પંગઃ કિલવાર્ત્તમેનદુ ॥ ૧ ॥

જૂખ તરસ કંડ તાપ તથા લયથી દુઃખી થએલા તથા
 ચારકાના કબજામાં રહેવાના દુઃખથી સદા પીડાયેલા એવા
 તીર્થ-ચો જે અતિ દુઃખી છે, તેમનામાં સુખનો અનુભવ

ધયો તે તો નિશ્ચે એક વાર્તા માત્ર છે. ! (અર્થાત્ સુખતે
શ પછુ નથી) વિગેરે છે.

મનુષ્ય ગતિમાં પછુ ૧૪ લાખયોનિ તથા ૧૨ લાખ
લ ડોટી અને આવી રીતની વેદનાઓ છે.

ઃસ્ત્રીકૃત્તિમધ્યે પ્રથમમિહ ભવે ગર્ભવાસે ન-
રાણાં

તલત્વેચાપિ દુઃસ્ત્રં મલત્તુલિતતનુઃસ્ત્રીપયઃ પાનમિશ્રં
તરુણેચાપિ દુઃસ્ત્રં ભવતિ વિરહજં વૃદ્ધભાવોપ્યસારઃ
ંસારે રે મનુષ્યા વદત યદિંસુસ્ત્રં સ્વલ્પમપ્યસ્તિ
ક્ષિંચિત્ ॥ ૧ ॥

પ્રથમ માતાની કુખમાં આ સવમાં પહેલું દુઃખ મનુ-
ષ્યેને ગર્ભવાસમાં રહેવાનું છે, અને જન્મ્યા પછી બાલપણમાં
મલથી ખરડાયલું શરીર સંબંધી તથા માનું દુઃખ પીવાનું
દુઃખ છે, જુવાનીમાં પછુ (સ્ત્રી પુરુષ તથા દીકરા દીકરી
માળાપ સમાના) વિરહનું દુઃખ છે, અને વૃદ્ધાવસ્થા તો
અસારજ છે, (મારે શરીર માલુસ મુખ્ય હવેને પૂછે છે કે)
હે મનુષ્યો ! તે નમને કયાંય પછુ સંસારમાં શેડું પછુ સુખ
રેખાનું હોય તો કિલે ! (અર્થાત્ સંસાર દુઃખ સંગરજ છે)
ચાત્પાત્ પ્રભુનિ પારોર્ગે, દૈષ્ટો ભિમવદ્ય યાવહિહ
મૃત્યુઃ

શોક વિયોગાયોગે, દુર્ગત દોષેષ નૈકવિરે:
 બાલપણમાંથીજ રોગે વટે ડાખાયશે, આ
 સુધી (મર્ણ પર્વત) શોક વિયોગ તથા દુયોગ
 અનેક પ્રકારના ગરીબીના દોષો વટે પરમવ રહેલ

ધુત્તરદ્દિમોષ્ણાનિલ શીતદાહ

દારિદ્ર્ય શોકમિય વિષયોગ:

દૌર્ભાગ્ય મૌઠ્યન મિજાત્યદાસ્ય

વૈરુપ્ય રોગાદિ મિર સ્વનંદ્ર: ॥ ૩ ॥

શૂન્ય તરસ ઠંડ તાપ પવન તથા ડટા ઢાકું તથા
 દ્રતા શોક વહેણાના વિયોગથી, તથા દુભાગીપણું, મૃ
 નીયત્તિ, તથા દાસપણું, કુરૂપ, તથા રોગોથી આ મ
 દેહ સદા પરતાં છે.

દેવગતિમાં પણ આરણ્ય યોગિ, રક્ષણ કુલ
 છે, તેમાં પણ અદેખાઈ, વિપદ; મત્સર અવનમય,
 વિગેરથી ખીણયલા મનવાગાને દુઃખનોજ પ્રસંગ છે. સું
 અભિમાન તો, આભાસ માત્ર છે. કહ્યું છે કે:—

દેવેષુ ચયવન વિયોગદુઃસ્થિતેષુ

ક્રોધેર્ણ્ય મદમદનાતિ તાપિતેષુ

આર્યા ! નસ્ત દિહ વિચાર્ય સં ગિરન્તુ

યત્સૌખ્યં કિમપિ નિવેદનીયમસ્તિ ॥ ૧ ॥

દેવો, વ્યવન, તથા વહાલાંના વિયોગથી દુઃખી છે. કેધ, ઇન્ધ્રો, અહંકાર, કામદેવથી અતિ પીડાયલા છે, તેથી હે આર્ય !—(હત્તમ) પુરૂષો ! અહીં કંઈપણ સુખ વર્ણ-વવાયોગ્ય હોય; તે વિચારીને કહો; (વિગેરે સમજવું.)

તેથી, આ પ્રમાણે ચાર ગતિમાં પડેલા સંસારી જીવો જુદા જુદા રૂપે કર્મવિપાકને ભોગવે છે, તેજ સૂત્રકાર જતાવે છે. ‘ સંતિ ’ ગ્રાણીઓ વિદ્યમાન છે. તેઓ ચક્ષુષ-દ્રિયથી વિકળ તે દ્રવ્યઅધા છે, અને સારા-માફા વિવેકથી રહિત ભાવઅધ પણ છે. તેઓ નરકગતિ વિગેરેના દ્રવ્યઅધકારમાં તથા મિથ્યાત્વ, અવિરતિ, પ્રમાદ, કપાય વિગેરેના કર્મવિપાકથી મળેલા ભાવઅધકારમાં પણ રહેલા (શાસ્ત્ર-દારે) વર્ણવ્યા છે. ‘ કિં ચ ’ વળી, તેવી કુષ્ઠ (કોઠ) વિગેરેની અધમ અવસ્થામાં, અથવા એકેન્દ્રિયની, અથવા અપ-યાંત્રિ અવસ્થાને એકવાર અનુભવીને પાછું કર્મ હિદય આવતાં તેમજ, અવસ્થાને વારંવાર અનુભવીને ડાચ-નીચ તીવ્રમંદ્ર દુઃખ વિરોધના રૂપોને જીવ અનુભવે છે. આ બધું તિર્યંકરે કહેલું છે. તે કહે છે. આ બધું તીર્યંકરે પ્રકર્ષથી અથવા પ્રયત્નથી કહેલું છે, માટે પ્રવેદિત છે. તથા દ્વેષહી, કહેવાતું પણ તેમનું કહેલું છે. ‘ સંતિ ’ જીવો વિદ્યમાન છે. એટલે, (વાસ ધાતુનો અર્થ શબ્દ, તથા કુત્સાના અર્થમાં છે. માટે,) જેઓ વાસ કરે છે, તે વાસ કરે (જોડનારા)

જાપા લખિ પામેલા જે ઇન્દ્રિય વિગેરે હવે ૫૧
 પ્રમાણે રસને અનુસારે જનારા તે કડવો-તીજો
 વિગેરે રસને જાણનારા એટલે, મનવાગ્મા સંજ્ઞી-૯
 છે. (આ પ્રમાણે સંસારી-હવેનો કર્મવિપાક ।
 મહાભય જાણવો;) તેમજ, જિહ્વક-(પાણી) રૂપ-
 હવે છે. પયોમ-અપોમ અવસ્થામાં, તથા જિહ્વકમાં
 તે પોરા, ઉદનક, લોહજીવિગેરે ત્રસ હવે છે, તથા
 કાચળા વિગેરે પણ છે. તેમજ, સ્થળ ઉપર જ-
 અને કેટલાક જગને આશયે રહેતા મહોરગ તથા
 જોમાંના કેટલાક, તે પાણીમાં પોતાનું હવન શુભ
 જાણવા; અને બીજા પક્ષીઓ આકાશમાંથી છે. આ
 અર્થમાં પ્રાણીઓ (પોતાનાથી બીજાં નજાં) પ્રાણીને
 વિગેરે માટે, અથવા મત્સર વિગેરે માટે દુઃખ આ-
 તેથી શું સમજવું ? તે કહે છે:—(હે શિષ્ય ।) તું
 ધાર । કે, આ યિહ રજસુપ્રમાણ-લોકમાં કર્મવિપાકના ।
 જુદી જુદી ગતિમાં દુઃખ તથા કલેશનાં રૂપરૂપ-મહાભય
 (પણ તેમાં શુભ તો, કહેવામાત્ર છે.) ચામાટે કર્મ-
 કથી મહાભય છે ? તે કહે છે:—

વહુ દુઃખસ્વા હુ જંત યો, સસા કામેસુ માણ
 અચલેના વહં ગચ્છંતિ સરીરેણં પખંગુરેણ અદે
 ચહુદુઃખલે હહ વાલે પકુન્વહ પરોગા વહુ નચ

રા પરિચાવણ નાલં પાસ, અલં તવેઈહિં ઇયં
મુળી ! મહબ્મયં નાઝ વાઝ્જ કંચણં (સુ ૦૧૭૮)

(ગુરુ કહે છે હે ચિત્તો !) કર્મના વિપાકથી આવેલાં
દુઃખો જે છવોને છે, જેથી તે બાણીને તમારે તેમાં
માદવાળા યજ્ઞ, ૫૦ વારંવાર આવો ઉપદેશ કેમ કરો
? ઉ—કારણ કે અનાદિ ભવના અભ્યાસથી ન મળ્યાય,
હા ઉત્તર પરિણામ વાળા ઈન્દ્રાનંદન વિષયોમાં ગૃહ યથે-
પુરો છે, તેથી પુનરુત્થિ દોષ લાગતો નથી, હવે કામ
વેદ) માં જે છવો આસક્ત છે, તે ગુરુ મેળવે છે, તે
છે—બહરહિત (નિઃસાર) તુષ (ઠાંગરનાં ફેતરાં)
સુદ્ધી સમ્પાદન આદારિક શરીર જે પોતાની મેળે ભંગ
નાથ) ના સ્વભાવવાળું છે, તેના વડે સુખ મેળવતા કર્મનો
સ્થાય કરીને અનેકવાર વધ (મરણ ઘાત) ને મેળવે છે;
પ્ર—કયો બાણસ આવા કડવા વિપાકવાળી સંસારી વાસ-
માં રતિ (આનંદ) માને ? તે કહે છે—

જે મોડના ઉદયથી આર્ત યથેલ છે. અને કાર્ય અ-
ર્થના વિરેકને મળતો નથી, તે પ્રાણી જેના વડે બહુ દુઃખ
માય તેવા કામ-વિષયોમાં ગૃહ યાય છે, અથવા પ્રાણીઓને
કેશરૂપ કૃત્યને પોતે રાગદ્વેષથી આકુળ બનેલ બાળજીવ
કર્મથી કરે છે, અને તેવાં યાપ કરવાથી તેના કર્મના ફળ
રૂપ વિપાકથી અનેકવાર પોતે વધ પામે છે, (જુરે હાથે મં

ચિત્તે સાંભળવો આના સંબંધમાં નાગાર્જુનીયા કહે
 (ઘૃતોચ્ચવાયં પચેયંતિ) એટલે આઠ પ્રકારના કર્મને
 પોતાને પોતાનો ઉપાય તીર્થ કરે વિગેરે કહે છે, તે
 કયો છે ? તે કહે છે. 'દૃઢ' આ સંસારમાં (ખુબ વ
 શોભા માટે છે) આત્મનો ભાવ તે આત્મતા (આત્મ
 તે હવતું અસ્તિત્વ છે, અથવા પોતાનાં કરેલા કર્મની
 ભૂતિ છે, તેના વડે આ હવ સમૂહ છે, પણ અન્ય કે
 માનવા પ્રમાણે પૃથ્વી વિગેરે ભૂતોના કાયાકારે પરિણમ
 હવો બન્યા નથી, અથવા પ્રભાવતિ (અક્ષા) એ બન
 નથી એટલે તેવા તેવા ઉચ નીચ કુળમાં પોતાના પ
 કર્મ સંચયથી મેળવેલા શુક્રોચ્છીત (વીર્ય લોહી મા
 ઉદરમાં) એકત્ર થવાથી અનુક્રમે મનુષ્યની ઉત્પત્તિ છે,
 આ પ્રમાણે કર્મ છે—

સત્તાહં કલલં ચિન્થા, સત્તાઃ સત્તાહમર્થુદમ્
 અર્થુદાઝ્ઞાપતે પેશી, પેશીતોડવિ ઘનં મવેત્ ॥ ૧

તે વીર્ય લોહીનું સાત દિવસે કલલ થાય, પછી મનુ
 થાય છે, પછી પેશી થાય, ત્યાર પછી ઘન થાય છે. તે
 અર્થાંમુધી કલલ થાય ત્યાંમુધી અભિસંભૂત કહેવાય છે, પ
 થતાં મુધી અભિસંભૂત કહેવાય છે, ત્યાર પછી સાંગેષ
 સ્નાયુ ચિર રામ વિગેરે અનુક્રમે થતાં અભિનિરૂત છે,
 શી પ્રભૂત થતાં અભિસંભૂત છે, અને થઈ આવણી

શ્રામાં અવતાં ધર્મકથા વિગેરે નિમિત્ત મેળવીને મેળવેલ
 હય પાપપણાથી અભિસંબુદ્ધ બાણવા, ત્યાર પછી સત્
 વસ્તુનો વિવેક બાણનારા હોય તે અભિનિષ્કાંત છે, ત્યાર
 પછી આચારાંગ સૂત્ર લઘુલા તથા તેનો અર્થ સમજીને
 ચારિત્ર પાળનારા અનુક્રમે પ્રથમ શિક્ષક (શિષ્ય) ગીતાધર્મ
 પછી દ્વાપક (તપસ્વી) પછી પરિહારવિશુદ્ધિ ચારિત્રનાળો
 થા એકલવિહારી જિન કલ્પક સુધી ઉંચે ચઢનારા મુનિઓ
 મને છે. અને કોઈ અભિસંબુદ્ધ પુરૂષ દીક્ષા લેવા તૈયાર થયો
 હોય તો તેને પોતાનાં શ્રામાં જે કરે તે કરે છે.

તં પરિક્ષમં તં પરિદેવમાણા મા ચયાહિ इय ते
 इयंति !-છંદોવળીયા અઝ્જોવરત્તા અઙ્કરુકારી જ-
 ગગારુગંતિ, અતારિસે મુણિ) ઓહંનરણ જળગા
 જેણ વિષ્ણુજઠા, સરણં તત્ત્વ નો સમેદ, કહં નુ નામ
 સે તત્ત્વ રમદ ? , ઇયં નાણં સયા સમણુવાસિજ્ઞાસિ
 તિપેમિ (સૂ. ૧૮૦) ધૂતાધ્યયનોદેશકઃ ૬-૧ ॥

જે તત્ત્વ સરૂપ બાણીને ગૃહવાસથી પરાક્રમુખ બનીને
 મહા પુરૂષોએ આચરેલા માર્ગે જવા (દીક્ષા લેવા) તૈયાર
 થયો હોય તેને માતા પિતા પુત્ર કલત્ર વિગેરે મળતાં તે
 શ્રામાં તેને રાહને કહે છે, કે અમને તું ન ત્યજ, એમ ક્ષય-
 ઉપજવતાં બોલે છે, તથા બીજું શું બોલે છે, તે કહે છે,

અંત (સાધુ) હોય, અને સરાગ હોય, તે અનુવસુ છે, અથવા ખૂદે અથવા આવક પણ હોય છે.

તથા સુતચારિત્રરૂપ-ધર્મ બાણીને પછી યથા ચેત્તરીકારીને પણ પછી કેટલાક છવો પ્રગળ મોહના ઉત્તરી ભવિતઅતના ચેત્તરી તેવા ઉત્તમ ધર્મને પાળવા શ્રમાન થતા નથી, તે કેવા છે ? ઉત્તર—કુશીલા એટલે પશીત (અધાર) વાળા છે, એટલે જેઓ ધર્મ પાળ અશક્ત છે, તેથીજ તેઓ કુશીલવાલા છે, એવા બનીને રહે છે ? તે કહે છે:—

વર્ત્ય પદિગ્ગહં કંચલં વાયવુંછળં વિઝસિ
જાણુપ્યેણ અણહિયા સેમાણે પરીસહે કુરાહિયા
કામે સમાપમાજસ્ટ ફયાણિ યા સુદુસેણ યા
રિમાણાન મેદોણં સે અંતરાણહિ કામેહિ આ
જ્જલિણહિ અવદ્ધમા વેણ (મુ. ૧૮૨)

કહે છે બંને પણ કુઝેથી મેળવાય, તેવો મનુષ્ય જ આખીને પૂર્વે કહીપણ ન મેળવેલ એવી સંસાર સમુદ્રથી ! ઉત્તરવા સમર્થ નાવ મમાન બેધિ (સમ્બદ્ધ) મેળવે ક્રિયુ વૃદ્ધના બીજ સમાન સર્વે પિરતિ લક્ષણવાળું ધર્મ રચીકારીને પછા કામદેવનો માર કુઝેથી નિવારણ થાય છે દેવવાથી, મન લીડું થવાથી, દરિયોનો સમુદ્ર લક્ષણુ વચ્ચે બનેલ જવાના અજવાલથી મેળવેલી વિષયની મધુરતાથી પ્રભ

નીચ કર્મના ઉદયથી. અધુન વેદનીયનો ભાવ ભેદકર્મ
 યવાથી, અયથાકીર્તિ ઉત્કટપણે યવાથી, આયતિ (ભ-
 તુ' કિત) ને તરછેડીને કાર્ય અકાર્યને વિચાર્યા વિના
 દુઃખનો સાગર સ્વીકારીને વર્તમાન મુખને દેખનાર
 ના કુલમાં વર્તીતો આચાર નીચે નાંખીને (ઉત્તમ રત્નરૂપે)
 રેતને ત્યજે છે!!! અને તેનો ત્યાગ ધર્મોપકરણ ત્યાગ-
 ના યાચ છે, તે ખતાવે છે. વજ્ર એ અમરથી દ્વિમિત્ર
 જનાં) કૃષ્ણ (વજ્ર) સ્વીકૃત છે, તથા પાત્રાં અને
 ની દાંતજ અથવા પાત્રાંનો નિયોગ તથા રત્નેકરણ એ
 પિકરણને બેદરકારીથી ત્યજીને કેંઈ સાધુ કરીથી દેશ-
 તિ (શાવકનાં મત) સ્વીકારે છે, કેંઈ તો દુષ્ટ અમર-
 નિજ રાણે છે, કેંઈ તો તેનાથી પણ જટ યડ બાચ છે,
 ટટી ભય છે,)

પ્ર૦ આણું દુર્લભ ચારિત્ર પામીને પાણું દેખ તણ
 છે !

ઉ—પરીવરો દુઃખે કરીને મુકન થાય છે, તેથી ક્રમે-
 ને અથવા આનંદા પરિવરો આવતાં મુકન ન કરી શકવાથી
 રેવડથી બાગેલા મોહના પરવશપણથી દુર્ગતિને આચળ
 ને ગ્રાહમાર્ગ (ઉત્તમ ચારિત્ર) ને ત્યજે છે!!! તે
 કાલો લેજો લેગવવા માટે ત્યજે છે, છતાં પાપના ઉદ-
 યી શું થાય ? તે કહે છે—

નિરૂપ કામોને પોતાને વહાલા માની રૂ
 લોગના અધ્યવસાયવાળો જનવા છતાં, પોતાનાં
 રાવકર્મના બિડયથી તેજ સજો પ્રમત્યા મુકયા પછી
 ભોગો પ્રાપ્ત થયાપછી, અંતર્મુદુર્તમાં, અથવા કંઠરી
 (પંની માફક આરિત્ર મુકયા પછી એક રાત નિ
 અપરિભાણુ (વધારે ખાવાને) લીધે શરીર લેદાય ।
 પ્રમાણે દુરાચારના અધ્યવસાયથી, અથવા કુકર્મ
 સીધ મરણ પામતાને પોતાના આત્મા સાથે ।
 યાગચરૂપ કર્મ દેહનો બેડ થતાં તેવું શરીર અને પદે
 પાતું અનંતાકાળે પણ મગતું નથી. (અર્થાત્ નિઃ
 અનંતાકાળ જમાણુ કરે છે.) એજ વિષયનો હિપ
 કરવા કહે છે. ' સ્વ ' એ પ્રમાણે બોમનો અભિકાપી
 રાવવાળા કામ ભોગો જેમાં અનેક પ્રકારનાં વિનો
 છે, તેને શાહે છે, તે ભોગો (ન કેવળ તે અકેવળ તે
 શાવ તે.) અકેવળીક, (દંદ-ભેડકાંવાળો) છે. જે
 પ્રતિપક્ષ પણ છે, અથવા અમૃતપૂર્ણ ભોગો છે. જેને
 વચા પાછ સંસારમાં પડે છે, અથવા (કામભોજને બી
 જાહે ત્રીજો અર્થ લઈએ; તો,) તે કામભોગોવડે એ
 અભિકાપીએ અનૃપ જનીનેજ (વધારે ભોગમુખ હેવાજ
 શરીરને નાશ કરે છે. જ્યારે, તે રાંઠે આમ મરણ
 છે ત્યારે, બીજા ઉત્તમ સાધુઓ જેમને મિથુચમીપ

વા ક્યાંય પણ, કોઈપણ રીતે કોઈપણ વખત ચરણનેઃ
રિણામ આવતાં લઘુકર્મનાં કારણથી દરેકક્ષણે ચડતાભાવ-
ગણા બને છે, તે બતાવે છે.

અહેમે ધમ્મમાયાય આયાણપ્પાભિસુ પાણિહિણ
રે, અપ્પલયિમાણે દહે સવ્વં ગિલ્હિ પરિન્નાય, એસ
મણમદ્દામુણી, અહઅચ્ચ સવ્વઓ સંગં ન મહં અ
ત્થિત્તિં હ્ય એગો અહં, અસ્સિં જયમાણે હત્થ વિરણ
મણગારે સવ્વઓ મુંડે રીયંતે, જે અચેલે પરિવુસિણ
સંચિકલ્લહં ઓમોચરિયાણ. સે આકુદ્ધે વા એહ વદ
લુંહિણ વા પલિયં પક્કત્થ અદુવા પક્કત્થ અત્તહેહિં
સદ્દ પાસેહિં હ્ય સંઘાણ એમયરે અન્નયરે અભિન્નાય
તિત્તિકલ્લમાણે પરિવ્વણ જેય હિરી જે ય અહિરી
માણા (સુ. ૧૮૩)

ઉપર બતાવેલા ચડતાપરિણામવાળા સાધુએ ચાલિત્ર
લીલાપણી વિશુદ્ધ પરિણામથી તેમનો મોક્ષ જલદી થવાનો
હોવાથી શુભચારિત્રરૂપ-ધર્મ પાત્રીને વસ્ત્ર-પાત્ર વગેરે ધર્મો-
પરકરણ સ્વીકારીને ધર્મકરણમાં સમાધિવાળા બની પરિવૃત્ત
સકલ કરીને સર્વદા-પ્રભુએ કહેલા ધર્મને પાળે છે, અને
પૂર્વે બતાવેલાં પ્રમાદનાં સૂત્રો અપ્રમાદના અભિપ્રાય પ્રમાણે
કહેવાં. (અર્થાત્ તે દરેકપ્રકારે ચાલિત્ર નિર્મળ પાત્રી

જ્ઞાન ભણીને સમ્યક્ત્વમાં દૃઢ થઈ જાણીકારને
કરી નાંખે છે.) કહ્યું છે કે:—

यत्र प्रमादेन तिरोऽग्रमादः, स्यादाऽपि

विरप्येणानि पठन्ति तत्र, सूत्राण्यधीकारवशात्

ધિજ્ઞાઃ ॥

અર્થાં પ્રમાદવટે સૂત્ર કહેવાયાં હોય; ત્યાં વિશેષિ
માદ હોવાથી અપ્રમાદના વર્ણનનાં સૂત્રો અધિકારના

વિધિને જાણનારા વિષયવચટે લખે છે (કહે છે.)

અપ્રમાદનાં કયી તે ચતુર્થવટે પાછાં પ્રમાદનાં (સૂત્રો) કહે છે.

તે ઉત્તમ સાધુઓ વગી, કેવા થઈને ધર્મ આચરે છે ?

કહે છે:—કામભોગોમાં અથવા માતાપિતા વિગેરે ઠોઠ

ચોદ ન કરનારા, અને ધર્મચારિત્રમાં એટલે, તપશ્ચર્યમ વિં

રમાં દૃઢ રાખનારા ધર્મ આચરે છે. વગી, જાધા પ્ર

વતી ભોખાકાંકાને શ-પરિણાવટે દુઃખરૂપ ભણીને પ્રત્યાખ્યાન

પરિણાવટે ત્યાગે છે, તે ભોખાકાંકા ત્યાગવાથી જે સુખે

ચાય; તે કહેરે:—‘ જુગ ’ જે હામ પિયાસનો ત્યાગવરે

પ્રત્યક્ષી નમેરો ‘ મરુ ’ પ્રજુમેરો સંવમર્મ, અથવા કમ

પોષમાં (લીન થવરો) મદ્યમુનિ જને છે, પણ તેવા સુખથી

રહિત હોય; તે મદ્યમુનિ જનરો નથી. ‘ રિંપ ’ વગી, સર્વ

પ્રકારે પુનઃપ્રવર્તિત સંજય, અથવા વિષયાભિલાષનો મોહ

એથી કાઢવાથી હુચિત કરેલો (દુઃખી થયા છતાં) જે પોતાના પૂર્વકર્મથીજ આ ઉદયમાં આપ્યું છે, એમ માને સમ્યક્ મકારે સહન કરતો વિહાર કરે; તથા આવી મામ જાણે,

“વાયાણં ચ મ્વલુ મો કદાણં, કમ્પાણં પુર્વિ
દુષ્ટિવમ્પાણં દુષ્ટદિક્ષનાણં વેદવિતા મુક્તો નમિ
અવેપદસા, નવસા વા સોસદસા” ।

પોતે પૂર્વે દુષ્ટ રીતે જે કૃત્યો આચર્યા હોય, અં દુષ્ટ કૃત્ય ક્યાંપછી તેને આલોચના કે તપશ્ચર્યાથી જેમાં ન હોય, તે દુષ્ટપાપો કાંતો ભોગવતાં છુટે, અથવા તપશ્ચર્યા કરવાથી દૂર થાય છે.

મ૦—વચનો વડે કેવી રીતે આક્રેશ કરે છે ?

ઉ—‘ વહિર્ય ’ તિ તે સાધુએ પોતે ગૃહસ્થાવસ્થામાં વલકર વિગેરેનું નીચ કૃત્ય (ધર્મ) કયો હોય તે તે યા કરીને તેની નિંદા કરે છે, તે આ પ્રમાણે—કોલિક ! જે સાધુ બનેલા ! તું પણ મારી સાથે બોલે છે ! અથવા જડક ચકાર વિગેરે શબ્દોથી બીજી રીતે બોલીને નિંદે છે । જે હવે જતાવે છે— “ અગચ્ચૈઃ ” તદન જુદાં કલંકના શબ્દો નડે તિરકાર કરે જેમકે “ તું ચોર છે ! તું પરદાર છે ” છે, આવાં અસત્ય આજો જે સાધુને કરવા યોગ્ય નથી તે કાનમાં રપર્યાં થતાં (સાધુને કોપ સડે) તથા કલંક

પુરુષ મને આકોશ કરે છે, જાંઘે છે તેવે છે (.) બી
 છે, સંતાપે છે, પણ મને આરીરીતે સહન કરવાથી બેઠાં
 રાકામ નિર્જાસ થાય છે, કેવલી ભગવાન તેજ પાંચ રથવળ
 આવેલા પરીસદ ઉપસર્ગ સહન કરે તેઓ જાણે છે કે
 કેવલી ભગવાને આવાં દુઃખ સહન કરે છે, ત્યારે પણ છ
 મરણ સાધુઓ નિર્જાસ આવેલા પરીસદ ઉપસર્ગોને તેમજ
 દુષ્ટાંતથી આરી રીતે સહન કરશે અને આત્મામાં શાંતિ
 રાખશે આ ઉપરથી સાધુએ માર જો લેવો કે કોઈ જ
 થયેલો બીજને મારે તો તેના ઉપર હયા આવે છે. તે
 પ્રમાણે સાધુને દુઃખ દેનાર ઉપર સાધુએ હયા લાવવી એવું
 આ પ્રમાણે જે પનીયદો આવે તે અતુલ્ય પ્રતિકૂળ એક
 જો મેં છે. તે બન્નેમાં રાગદ્વેષ કયા વિના શાંતિ રાખીને
 વિચરે, અથવા બીજી રીતે પરીસદ બે પ્રકારના ગતારે છે
 જે સન્ધાય અને પુરસ્કાર સાધુને જ્ઞાનદાત્રી છે અને પ્રતિકૂળ
 મનને અનિષ્ટ છે, અથવા સજ્જતરૂપ માસન્ય કરવી અને
 અમેઝ વિનર છે, અને સજ્જત વિનાન્ય કંઈ ત્યાજ વિનર છે,
 બે વચ્ચે બન્ને પ્રકારનાં પરીક્રદોને મર્યાદ પ્રમાણે સહન
 કરવો વિચરે, વગી

વિદ્યા મર્થ વિમુક્તિર્વ કામે નસિયદંમજે તથ
 મો જગિના વૃન્ના જે સ્તોર્મિ અજાગમનયદિવજો

પાણે મામગં ધમ્મં એસ ઉત્તરવાએ રૂઢ માણવાળે
 ત્યાહિએ, રૂથોવરએ તં જોસમાણે આયાણિજ્ઞં
 રિન્નાય યરિયાણ વિગિંચડ, રૂઢ મેગેસિં એગ ચ-
 ત્યા હોડ તત્થિયરા રૂયરેહિં કુલેહિં સુદ્ધેસણાએ
 વ્વેસણાએ સે મેહાવી પરિવ્વએ સુઢિંમ અદુવા દુ-
 ળ્મ અદુવા તત્થ મેરવા પાણા પાણે કિલસંતિ તે
 ગસે પુઢો ધીરો અહિયાસિજ્ઞાસિ ત્તિયેમિ (સૂ. ૧૮૪)
 જ્ઞાણ્યયને દ્વિતીયોદેશકઃ ॥ ૬—૨ ॥

બધા પરિસહોની યતિ વેદનાને સહન કરી દુઃખને
 અનુભવતો છતાં ચિત્તમાં શાંતિ રાખે. પ્રશ્ન. કેવો બનીને ?
 ઉ. સમ્યક્પ્રકારે દર્શન પામેલો તે સમિત દર્શનવાળો અ-
 થોત્ સમ્યગ્દૃષ્ટી બને. તે પરિસહોને સહન કરનાર સાધુઓ
 કેવા હોય તે કહે છે, તે નિષ્કિંચન નિર્ઘંચ (ભાવનશ્ર))
 છનેશ્વરે બતાવેલા છે. આ મનુષ્ય લોકમાં આગમન ધર્મરહિત
 છે. અર્થાત્ ઘર છોડીને દીક્ષા લીધા પછી પાછા ઘેર જવાની
 ઈચ્છા કરતા નથી, પણ ચોતાની દીક્ષામાં લીધેલી અતિશય
 પૂરીવાળી પંચ મહાવ્રતનો ભાર વહન કરે છે, વળી જેનાવડે
 આશય કરાય તે છનેશ્વરનું વચન તેજ માને ધર્મ છે. તેથી
 તેને બરોબર પાળે, અથવા ધર્મનું અનુપધાન પૂરેપૂરું કરે,
 અને વિચારે કે ધર્મ તેજ માને સાર છે, બાકી બધું પાર.

(અસાર) છે, એથી હું તીર્થકરના ઉપદેશ વડે વિનુસારે બરોબર ક્રિયા કરું. પ્ર-ધર્મ કેવીરીતે આજ્ઞાથી તે કહે છે, 'અપઃ' આ બતાવેલો ઉત્તર (ઉત્કૃષ્ટ) અહિં મનુષ્યોને કહેલો છે. 'કિંચ' વગી આ કર્મ કરવાના ઉપાયરૂપ સંયમમાં સમીપ (અંદર) રત (હી) થઈને આઠ પ્રકારના કર્મને એવજો (દૂર કરતો) પાળે વગી બીજું શું કરે ? તે કહે છે.

જેનાવડે શ્રદ્ધા કરાય તે આદાનીય (કર્મ) છે, જાણીને મૂળ ઉત્તર પ્રકૃતિનું વિવેચન કરે, અર્થાત્ સાધુ નિર્મળ પાણીને દય કરે. અહીં સપૂર્ણ કર્મ દૂર કરવા અસમર્થ જે બાહ્યતપ છે, તેને આશ્રયી કહે છે, આ વૈ શિદ્ધાંતમાં કેટલાક શિષીલ (જોહાં) કર્મવાળાને એક એટલે એકલ વિહારની પ્રતિમા અગ્નીકાર કરેલી હોય તેમાં જુદી જુદી બતીના અભિગ્રહો તપ તથા આગિ સંજ્ઞાથી ધારણ કરેલા હોય છે. તેથી પ્રાકૃતિકાને આજ્ઞા કહે છે, તે એકાકી વિહારમાં બીજા સામાન્ય સાધુથી વિશે પ્રકારે અંતમાંત કુલોમાં દય પ્રકારની એવજા દોષરૂપિ આહાર વિગેરેની શુદ્ધ એવજાવડે તથા સર્વ એવજા તે બં એવજા. આહાર વિગેરે સંજ્ઞાથી ઉદ્ગમ ઉત્પાદ તથા એવજા સંજ્ઞાથી પરિશુદ્ધ વિધિએ સયમમાં વર્તે છે, પણામાં એક દેશપણાને કહે છે, તે મર્યાદામાં રહેલો.

પરિક્ષમંતં મુચ્ચો અચેલં તળકાસા કુસંતિ :
 કાસા કુસંતિ તેડકાસા કુસંતિ દંસમસગ
 કુસંતિ ઇગયરે અન્નયરે ચિરુવરુચે કાસે આ
 સેદ અચેલે છાઘયં આગમમાણે, તવં સે આ
 મન્નાગદ મયદ્, જહેયં મગયયા પયેદયં તમેવ અ
 સમિયા સઘ્વઓ સઘ્વસાદ સંમત્તમેય સમમિ
 ણિજ્ઞા, एवं તેસિં મહાવીરિણં ચિરરાયં પુ
 ધાસાણિ રીયમાણાણં દચિયાણં વાસ અદિયા
 (સૂ. ૧૮૬)

આ ઉપર બૃતાવેલું અથવા હવેપછી, કહેવાતું ।
 અકુલુ કરાય તે આદાન.) તે કર્મનું ઊપાદાન છે, અને
 કર્મ ઊપાદાન થવાનું કારણ સાધુને બેઇતાં ધર્મજીવ
 જીવી અધિક પ્રમાણમાં હવેપછી કહેવાતાં વસ્ત્ર વિગેરે
 તે વધારાનાં વસ્ત્ર વિગેરેને મુનિએ ત્યાગ કરીદેવાં.

પ્ર—તે મુનિ કેવો હોય છે ?

ઉ—તે સદાએ સારીરીતે - વર્ણવેલા ધર્મવાળો
 જોઈએ, તેને ચંસાર-જૂમણનો ડેર હોવાથી પોતાને અર્પ
 કરેલાં મહાવતનો સારવાડી છે, તથા વિપૂત (કુલુલ
 જોઈએ, સારીરીતે જેને કલ્પ-(સાધુનો આચાર) આત્મા
 દૂરથો છે, તેના મુનિ આદાન-(કર્મને) ખેરવશે.

પ્ર:—તે વસ્ત્ર વિગેરે આદાન કેવાં હોય; કે તે કરવાંપડે ?

ઉ:—(અદ્ય-અર્થમાં નકાર છે. જેમકે—આ સાધુ જ્ઞાન છે. એટલે, અદ્યજ્ઞાનવાળો છે, તે પ્રમાણે અર્થમાં) સાધુ એવેલ એટલે, અદ્ય વસ્ત્ર રાખનારો સંયત્નમાં રહેલો છે, તેવા સાધુ (ભિક્ષુ) ને આવું વિચારવું ન જોઈએ, માફ વસ્ત્ર હજી યથગત્યું છે. હું એવેલક યથશક્તિને ધરીરનું રક્ત વસ્ત્ર નથી; તેથી, હું વિગેરેથી માફ વસ્ત્ર કેમ ધરો ? તેથી, હું વિના વસ્ત્રનો યથો છું. તેથી, અર્થ આવકને ત્યાં જઈ વસ્ત્ર યાચીલાવું; અથવા તે હજી વસ્ત્રને સાંધવાને સોય-દોરો યાચીશ; અથવા ત્યારે સોય-દોરો મળશે; ત્યારે, હજી વસ્ત્રનાં કાણાંને સાંધીશ; ફેરવાંને ધરીશ; અથવા કુકાં વસ્ત્રને બેડી મોટું બનાવીશ; અથવા, કાંઈનાં કુકાં દારી કરજી અથવા, નાનું બનાવીશ.

જેમ ચોખ્ખો બનાવીને હું પહેરીશ; તથા, ધરીર લાંબીશ. વિગેરે, આત્મજ્ઞાનથી હજીયત્તી અંતઃકરણની વૃત્તિ ધર્મમાં નિશ્ચિત રાખનાર આત્માર્થીસાધુને વસ્ત્ર હજી યથો ઉતાં, અથવા હોય નહીં; તોપણ, ભવિષ્ય સંભળી (ચિંતા) ન થાય.

અથવા આ સૂત્ર ચિનહરખીએને આપ્યો કહેતું છે. જેમ જાણ્યા કરવી કહ્યુંકે, તે મુનિઓ એવેલ (વસ્ત્રહિન) હોય છે, તથા તેમના હૃદયમાંથી તેમની તથેભરતી હળિયને

સીધે પાણીનું જિંદુ પણ ન ગળતું હોવાથી તેઓ પાણિ પાત્ર કહેવાય છે.

પાણિ એટલે, હાથ. અને હાથમાંજ ભોજન લઈને કંઈ છે. તેમને પાત્રાં વિગેરેનો સાત પ્રકારનો નિયોગ હોતો નથી; (કારણકે, તેઓ તેમનો અભિગ્રહ છે.) તથા, કઈ વસ્તુ પણ ન્યાગેલ છે. ફક્ત, તેમને રત્નોકરણ, તથા મુખ વચ્ચે (જોધો, અને મુદુપત્તિ) માત્ર હોય છે તેજ અચેત્ત જિન-કચ્છીમુનિને ઉપર કહેલ આત્મીયાન વત્ત ફાટવા-સાંધવા વિગેરે સંબંધી ન હોય. (કારણકે, ધર્મી વચ્ચ તેના અભાવથી ધર્મ-ફાટવું વિગેરેનો અભાવ છે ત્યારે, ધર્મી હોય; ત્યારે, ધર્મ શોધવો; એ ન્યાયનો ઉત્તમ માર્ગ છે.) તથા, જિન-કચ્છીમુનિને આપું પણ ન હોય. કે હું ગીતનું નવું વસ્ત્ર ધાથીય; એ બધું પૂર્વગાહક બળવું.

વળી, જેને જિન-કચ્છી જેવી સન્નિધ ન હોય; તેણે સ્વચર કચ્છી-આપુ હાથમાંથી પાણી વિગેરેનું જિંદુ નીચે પડે છે તેથી, તેઓ પાત્રનય નિયોગપુત્ર હોય છે, અને વચ્ચનાં કઈ પ્રમાણે ગળમાંથી ડાઘવળ એક વસ્ત્ર હોય; તેઓ મુનિ પણ વચ્ચ વિગેરે જીવું ધરાથી કે, નાચ ધરાથી નવું ન મળે; ત્યાં મુખી આત્મીયાન ન કરે; તથા, જે અજ્ઞપત્તિર્મી (નિશ્ચયી) હોય; તેવાને સોય-દોર ફાટવાને સાંધવા માટે પણ શોધવાનું ન હોય, (જેને જાણક

સમ્યક્ત્વ એટલે પ્રશસ્ત અથવા શોભન .
એક સંગતવાણું (જેનાથી એકાંત દિન યાપ તેવું)
તે સમ્યક્ત્વ છે. કહ્યું છે કે:—

“ પ્રશસ્તઃ શોભનર્થય, એકઃ સદ્ગત એવ ચ । ફ
તૈરપ સ્પૃશ્તુ, માવઃ સમ્યક્ત્વમુચ્યતે ” ॥ ૧ ॥

પ્રશસ્ત શોભન એક સંગતવાણો જે કાવ યાપ
સમ્યક્ત્વ છે (ભાવાર્થ ઉપર આવેલ છે)

આવું સમ્યક્ત્વજ અથવા સમત્વજ સારી રીતે સમજ
વિચારે, કે પોતે અચેલ હોય અને બીજાને એક વસ્તુ વિશે
સામનારો હોય, તેને પોતે નિંદે નહિ. કહ્યું છે કે:—

“ જોડયિ કુવત્થ તિવત્થો એગેણ અચેલગો ય સંધાર
ણ હુ તે હીલંતિ પરં સચ્ચેડયિ ય તે ઝિનાણા ” ॥

જે એ વસ્તુ ધારણ કરે, તણ વસ્તુ ધારણ કરે, અથવા
એક વસ્તુ રાખે, અથવા અચેલક કરે, પણ તે બધા છારે
મ્મરની આજ્ઞામાં વર્તે છે, તેથી એક બીજાને નિંદે નહીં.

“ જે સલુ વિસરસકપ્પા સંઘવણાધિવાદિકારણં પલ
ણડવમન્નહ ણ ય હીણં અપ્પાણં મન્નહં તેહિ ” ॥ ૨ ॥

જેઓ જુદા જુદા કલ્પવાળા છે, તેઓ શરીર સંઘવર
તથા ઓછી વધતી ધૈર્યતાને લીધે છે તેથી એક બીજાને
અપમાન ન કરે, તેમ ઓછાપણ ન માને, (એટલે પોતાની

સંસારચેલી જે રાગદ્વેષરૂપ કથાવની સંતતિ છે, ૫
 શાંતિ વિગેરે ગુણો ધારીને વિચેલી (નમ્ર) કરીને તે
 સમત્વ આવપણું બાંધીને તે પ્રમાણે વર્તે જેમકે જિનાના
 કોઈ એક કદપ (વસ્ત્ર) ધારી કોઈ બે, અને કોઈ ત્રણ ૫
 ધારણ કરે છે, અથવા રથચિર કદપી મુનિ માસ કપડું છે.
 કોઈ પંદર દિવસના ઉપવાસ કરનારો હોય, તથા કે
 વિદ્યુષ્ટ અને કોઈ અવિદ્યુષ્ટ તપ કરનારો હોય, અથવા કે
 દૂર ગુરુ જેવો રોજનો પણ ખાનારો હોય, તે તે બધાં
 તીર્થકરનાં વચન અનુસારે વર્તે છે, અને પરસ્પર નિં
 કરનારા ન હોવાથી સમત્વદશી છે, કહ્યું છે કે—

✓ જોષિ દુવત્થ તિવત્થો, एमेण अचेल्लगोय संघारो;
 नष्टेहिमंति, परं सद्येवि द्धुं जिणाणाण; ॥ ૧ ॥

જે બે, ત્રણ, એક અથવા વધુ રહિત નિભાવ કરે
 તે બધા જિનેયરની આશામાં હોવાથી પરસ્પર નિં
 કરતા નથી;

તથા જિનકરિષક, અથવા પ્રતિમા ધારણ કરેલ, કે
 મુનિ કદાચિત્ત છમદિગા સુધી પણ પોતાના કદપમાં જિન
 ન મેળવે, તેવો ઉત્કૃષ્ટ તપ કરવા છતાં પોને રોજ ખાદ્ય
 કર ગુરુ જેવા મુનિને એમ ન કહે કે હે બંધુ ખાવા માટે
 દીક્ષા લેનાર મુનિ! તે ખાવા માટેજ માત્ર દીક્ષા લીધી છે!
 (એવું કહીને અપમાન ન કરે)

તેથી આ પ્રમાણે સમત્વ દૃષ્ટિની પ્રજ્ઞાવડે સંસાર
પ્રમણ રૂપ કપાયને દૂર કરી સમતા પારણ કરીને તે મુનિ
સંસાર સાગર તરેલો છે તેજ સર્વ સંગથી મુક્ત છે, તેજ
સર્વ સાવધ અનુદાનથી છુટેલ જિનેશ્વરે વર્ણવ્યો છે, પણ
ખીન્ને નહિ. એવું મુધમાત્વામી કહે છે.

પ્ર૦—હવે તે પ્રમાણે જે સંસાર શ્રેણીને ત્યાગી સંસાર
સાગર તરેલો મુક્ત વર્ણવ્યો તેવા ઉત્તમ સાધુને અતિ
પરાસવ કરે કે નહિ. ?

ઉ-કર્મના અચિંત્ય (વિચિત્ર) સામર્થ્યથી પરિભવે પણ
ખરી ! તેજ કહે છે—

વિરયં મિત્ત્રુવં રીયંતં ચિરરાત્રો સિયં અરદ્ધં
તત્થ કિં વિદારણં, સંધેમાણં સમુદ્ધિય, જહાસે દીવે
અસંદીણ એવં સે ધમ્મે આરિયવદે સિય, તે અણવ-
કંત્રમાણા પાણે અણદ્વાય માણા જહ્યા મેહાવિણો
પેહિયા, એવંતેસિં મગવઓ અણુટ્ટાણે જહા સે દિયા
પોણ એવંતે સિસ્સા દિયા ય રાઓ ય અણુપુલ્લેણ
વાહ્ય સિયેમિ (સૂ. ૧.૮૭) ધૂનાધ્યયને તૃતીયો-
દેશકઃ ॥ ૬-૩ ॥

અસંયમથી બચેલ ભિક્ષાથી નિર્વાંડ કરનાર તથા
અપ્રશસ્ત સ્થાન રૂપ અસંયમથી નીકળી મુલ્કેને ઉત્કૃષ્ટપદે
પ્રાપ્ત કરવાથી ઉપર ઉપરના પ્રશસ્ત મુલ્ક સ્થાન રૂપ સંય-

તે પ્રકાશ સ્થાયી અને ઉપકારક હોવાથી હોઠો આપ છે. પણ તેવા ગુણથી રહિત વિજળીનો પ્રકાશ નાશી અથવા દુઃખદાયી છે. તેવીજ રીતે કુસાધુ અસ્થિર અવાજો હોઠોને ધર્મથી ખટ બનાવે છે.) અથવા ઘણાં એકઠાં કરી સગમ્યાથી ઇચ્છિત રસોર્થ વિગેરે બનાવ ઉપયોગી હોવાથી અસંદેન છે. અને ધાસના ભડા અભિનો પ્રકાશ સંહીન છે. (તેજ પ્રમાણે કુસાધુ અને પુના દષ્ટાંત સમજવાં) જેમ આ સ્થપુદ વિગેરેના બતાવેલ ઉપારોને છોડ્યું, ગૃહલ કર્યું, જોવા વિવેકને વાંચ્યો, બચ્ચ છવોને ખુલ્લુ બતાવવાથી તે ઉત્તમ સાધુ ઉપધે છે તે પ્રમાણે કોઈ સમુદ્રના અંદર રહેલા પ્રાણીઓને વિશ્વ આપનાર છે. તેજ પ્રમાણે જ્ઞાન મેળવવા ઉઘન મયેદો પ સહ ઉપસર્ગમાં હીનતા ન લાવવાથી આ સંહીન છે. તે સ વિદેય પ્રકારે ઉત્તમ બોધ આપવાના કારણે બીજા છવે પણ ઉપકાર માટે યાવ છે.

બીજા આચાર્યો ભાવદીપ અથવા ભાવદીપને બી રીતે વર્ણવે છે, તે આ પ્રમાણે ભાવદીપ તે સુવક્ત્રવ અને તે પાતું જવાતું બતાવવાથી ઔપચારિક અને ક્ષાપેય શનિક સંહીન ભાવદીપ છે, અને ક્ષાપિક સમ્યક્ત્વને મેળવી સંસાર જમણની દર આવી જવાથી પ્રાણીઓને ધર્મ આ છે (કે દવે આ દુઃખ અમુક કાગ સુખીનુંજ છે)

પણ સંદીન જાવ દીપ તો શ્રુતજ્ઞાન છે, અને અસંદીન કેવળજ્ઞાન છે, તેને મેળવીને પ્રણીઓ અવશ્યે ધૈર્ય રહે છે, અથવા ધર્મને સારી રીતે ધારણ કરી ચારિત્ર તો હોય અરતિના વશમાં તે સાધુ જતો નથી એવું નિ કસતાં દોષ વાદી પૂછે કે-

કેવો આ ધર્મ છે કે જેના સુધાનને માટે આ સાધુ યો છે ? તેનો ઉત્તર જૈનાચાર્ય આપે છે.

જેમ આ અસંદીન દીપ પાણીથી ન ભીંજાયેલાં જેઠાં વહાણના માણસો તથા જોજ ઘણાં છવેને શરણ પ્રપણથી વિદ્યોતિ આપવા યોગ્ય છે, તેમ આ જિનેશ્વરે કેટલો ધર્મ કય તાપ દેદ નિર્ગટિત જેમ ચાર પ્રકારે પરીક્ષા રતાં અસંદીન દીપ સુમાન આશ્રય આપનાર છે, (સિનાની પરીક્ષા કય લેવાથી સારો કય આપે, તાપમાં નાંખવાથી મરું ન પડે, પણ વિશેષ ચળકાટ આપે, છીછીથી કપાતાં મંદરથી પણ ઉત્તમ ભતિ જોગખાવે, તથા ઘડવાથી ભાગી જતાં ચીકણાથી દ્યોપ્રીતઃ યા પડવા છતાં વિચળ થતું થકે. તેમ જૈન ધર્મી છવે દોષ તિરસ્કાર કરે, સંતાપે, ક્રોધ પમ છેદે. ધણીમાં ધાતીને પીકે, અથવા અણુપટ્ટો અતિશય માર મારે, પ્રણ હે, તોપણ ઉત્તમ સાધુ રોતાન્ય અત્મધર્મથી વિમુખ થતો નથી.)

અથવા કુતર્કિવડે ચોતે ગજરાતો નથી, પણ ચોજ

(૧૪)

ઉપર આપનાથી પ્રાણીઓને રક્ષણ માટે આશ્વાસ નહીં
પ્રાપ્ત થઈ શકે. આથી પુરુષોએ કહેલો દોષાથી તે પ્રા
વર્તનારા શું જરોજર અનુક્રાંત કરનારા છે ? ઉ-હા, હા
કહીએ છીએ,

પ્રા-તે તે દોષ તે કેવા છે ? ઉ. તે સ્વ
નિર્મળ ભાવ આલુ રાખવા સંયમમાં અસ્તિત્વ પ્રદેશ (કરનાર) છે. મોક્ષની અભિપ્રાય રહી ભોગની ઇચ્છા એ
ધર્મમાં સારો રીતે ઉપમ કરે છે.

આ પ્રભાણે બધે સમજાવું. કે તેઓ પ્રાણીઓને હન
નથી. તેમ બીજાં મહામત પાળનારા જાણવા. તથા પુરુ
અનુક્રાંત કરવાથી સારું લોકોના હિત (રક્ષક) છે. જ
મોક્ષાથી એટલે સાધુની મર્યાદામાં રહેલા છે, પાપના કારણે
હાલવાથી સમ્યક્ રીતે પદાર્થને જાણનારા પંડિત સાધુએ
ધર્મ ચારિત્ર પાળવા માટે ઉદ્દેશ્ય છે.

પણ જેઓ તેણે નિર્મળ જ્ઞાન ધરાવતા નથી, તેઓ
સમ્યક્ વિવેકના અભાવથી હજી સુધી પણ તેઓ તેણે
ચારિત્ર પાળવા તૈયાર નથી, તેણે જ્ઞાન રહિત સાધુઓને
પૂર્વે જતાવેલા નિર્મળ બોધવાળા આચાર્ય (વિગેરે) મુખે
આપીને જ્યાંસુધી તેઓ જ્ઞાને કરીને વિવેકવાળા થાય
સુધી પાળવા ભેદ છે, તે જતાવે છે. ઉપર જતાવેલી વિધિ
જોઈને જ્ઞાન મેળવેલા અસ્થિર મતિ વાળાને સમવાન મહા

ના ધર્મમાં સારી રીતે તેજો ન લેડાયા હોય; તો, સુશ્રો-
ત્ર ઉપદેશવડે તેમનું પાઠન કરીને સ્થિરમતિવાળા બનાવવા.
હીં દર્શાવે છે છે:—

જેમકે:—દ્વિજ તે પશ્તી છે, તેનું પોત (બચ્ચું) તે
જ્યોત છે, તે બચ્ચાંને તેની મા ગર્ભના પ્રસવથી લઈને
કું મુકે; ત્યારપછી, અનેક સ્વરસાગ્યો આવે; તે બધામાં
ત્યાંમુખી તે બચ્ચું પુરું હોવાયોગ્ય મજબુત પાંખોવાળું
ય: ત્યાંમુખી પામે છે. તેજ પ્રમાણે આચાર્ય પશુ નવા
જીને દીક્ષા આપીને તેજ દિવસથી સાધુની દય પ્રકારની
માચારીને ઉપદેશ, તથા અધ્યાપન (ભણાવવાવડે) જ્યાં-
થી તે ગીતાર્થ યાય; ત્યાંમુખી પામે; પણ જે ચેડો અધ્યા-
ના ઉપદેશને હજારીને પોતાની ઇચ્છા પ્રમાણે સ્વતંત્ર
સંચારી કઈપણ ક્રિયા કરે; તો, તે (લાલ મેળવવાને બડકે)
જ્યન નગરના રાજકુમારની માફક દુઃખ પામે તે બદલે છે.

જ્યન નામનું નગર છે તેમાં જીતયત્રુ નામનો
જાલ છે તેને જે પુત્ર છે. મોટા પુત્રે ધર્મોચ આચાર્ય
સંસારની અસરતા સમજીને દીક્ષા લીધી. અનુક્રમે
અચાર્ય વિગેરે શસ્ત્રો ભણીને તેનો પરમર્થ સમજીને
જનકાપને સ્વીકારવાની ઇચ્છાથી બીજી સત્સંસ્કારતાને ભાવે
જે, તે જાવના પાંચ પ્રકારની છે. (૧) ઉપદેશવમાં (૨)
તેની બહાર (૩) તથા (૪) દુન્યવમાં, તથા પાંચની
જાવના મહાજમાં છે, તે પાંચની જાવનાને ભાવે. હવે:

તે સમયે મોટાભાઈના પ્રેમથી નાનો ભાઈ જેવાઈ
આચાર્ય પાસે આવીને બેઠ્યો કે:—મારો મોટાભાઈ જ
છે ? સાધુએ કહ્યું:—તારું શું કામ છે ? તેણે કહ્યું
મારે દીકરા લેવી છે. આચાર્યે કહ્યું:—તું પ્રથમ દીકરા કે
પછી તારો ભાઈ દેખીશ. તેણે દીકરા લીધી; અને પછી
મોટો ભાઈ ક્યાં છે ? આચાર્યે કહ્યું:—દેખવાની શું જાણ
છે ? કારણકે, તે કોઈથી ભાગતો નથી, અને તે છતાં
ધારણ કરવા દરિદ્ર છે.

નાનાભાઈએ કહ્યું:—તોપણ, હું તેને જોઈશ. વહે
આમક કરવાથી મોટાભાઈ બતાવ્યો. તે વૃષ બેઠેલો નાના
ભાઈએ વાંધા, પછી, મોટાભાઈ ઉપર ઘણો પ્રભ દોષથી
આચાર્યે ના પાડી ઉપાધ્યાયે શક્યો; સાધુઓએ પકડીરાખ્યો;
અને તે નાનાભાઈને બોલ્યા:—કે આ સમયાનમાં રહેવાનું
તારે અમુક સમય સુધી ચેલવાનું છે, કારણકે, તારા જેવાને
જો કાંઈ, અને વિચારમાં પડવાનું છે. આપું સમજાવ્યા
છતાં પણ, તેણે કહ્યું:—હું પણ, તેજ જાણથી જાણ્યો
જા. (મર્યાદામાં પણ તેટલીજ હિંમત છે.) એવું બોલું છતાં
મોટાથી તે પણ, નેમજ મમ્મલમાં મોટાભાઈ મારું જોડો
મોટાભાઈને દેવીએ વાંધા, પણ નવા સાધુને ન વાંધા, તેથી
અગિયાર મનિના કાળે તે દેવી ઉપર કોપાયમાન રહે. દેવતાને
પણ નેના અનિષિત કૃત્યથી કોપાયમાન થઈને જાન મારીને
તેની મે આંખેના યેરા બહાર કાઢી નાંખ્યા.

તેથી મોટોભાઈ હૃદયથીજ (પ્રેમથી) દેવતાને ઠહેલા
 થો, કે આ અજ્ઞાન છે, તેને શા માટે દુઃખ વીધું, તેની
 ખો નવી જનાવ. દેવીએ કહ્યું, છુના પ્રદેશોથી બુદ્ધ
 આ ડોળા લેડાય તેમ નથી. સાધુએ કહ્યું, નવા જનાવ,
 વચન જોલ'ધાય તેવું નથી, જોગ વિચારીને દેવીએ
 ક્ષણે ચંડાળે મારેલા જોલ (ખકરા) ની આંખોના બે
 લાવીને તેની આંખો નવી જનાવી.

આ પ્રમાણે ઉપદેશથી જહાર વર્તનારને દુઃખ ધાય
 , તેમ વિચારીને શિષ્યે હંમેશાં આચાર્યની આજ્ઞામાં વર્તવું.
 આચાર્યે પણ હંમેશાં પરોપકારની વૃત્તિ રાખીને
 તાના શિષ્યો યદોકત વિધિએ પાળવા તેજ જતાવે છે.
 જેમ પક્ષીના જગ્યાને માખાપ પાળે તેમ આચાર્યે પણ
 તદિવસ શિષ્યોને પાળવા અનુક્રમે વાચના આપવી, શિષ્યા-
 પણ આપવી, જધા કાર્યમાં ધૈર્યતાવાળા કરવા કે જેથી તેઓ
 પ્રમાણે વર્તીને સંસારથી પાર ઉતરવા સમર્થ થાય છે.
 એવું મુખમાંસ્વામિ કહે છે.

ત્રીલે ઉદ્દેશો સમાપ્ત

ચોથો ઉદ્દેશો કહે છે.

ત્રીલે ઉદ્દેશો કહ્યા પછી ચોથો કહે છે. તેનો આ
 પ્રમાણે સંબંધ છે. ગયા ઉદ્દેશમાં શરીર ઉપકરણનો મમત્વ

ત્યાગ જગ્યાએ અને તે ત્રણ ગ્રાસને ધારણ કરનારને કહે
ન દોષ, તેથી તે ગ્રાસ ત્યાગવા આ ઉદ્દેશો કહે છે. એ
આ સંબંધથી આવેલા ઉદ્દેશાનું પહેલું સૂત્ર આ છે.

एवं ते सिस्ता दिया य रामो य अणुमुक्ते
चाइया तेहिं महानीरेहिं पन्नाणमन्नेहिं तेमिं
पन्नाणमुयल्लम हिंया उयसमं फाकासियं समाइयं
यसिस्ता पंमपेरांसि आणं तं नोसि, मन्ना
आयायं तु सुया निसम्म, समणुस्सा जीविहमा
एगे निक्खमंने असंभवता विहउहमाणा कामे
गिहा अण्णोपपत्ता समाहिमायाय मज्જोस
सत्पारमेय फलसं वयंति (गू० १८८)

ઉપર જણાવેલ પદ્ધતિના અભ્યાસના વધવાના કમથી
શિષ્યો પોતાને દૈનિક દોષ આવેલા અથવા વધી દોષ આવે
હય જણવા આવેલા સાધુઓને દીવસ અને રાત્રે કમથી
જણાવેલા હોય.

તેમાં કાલિક સૂત્ર દિવસની પદેથી તથા રાત્રી જે
સીમાં જણાવય છે પણ ને ઉત્કલિક છે તે સંપ્રદાયમય
કાલ વેગ છે. અને આવેલ દિવસ રાત્ર ત્રણે ત્યારે જણાવ
તેનું જાણાવના અભ્યાસમાં વિચેરે કમથી કથાય છે, અને
અભ્યાસમાં જણાવવાનું ત્રણ વરસના પદોષવાદને મે

નગેરે કમળી ભણાવેલા ચાવિત્ર લીધેલા સાધુઓ હોય છે.
તેમને ઊપદેશ આપેલો છે કે, યુગ માત્ર દૃષ્ટિએ જવું.
અથવા માફક અંગને સંકોચીરાખવાં. આ પ્રમાણે શિષ્યા-
ઓ આપેલા, અને ભણાવી તૈયાર કરેલા સાધુઓ હોય છે,

પ્ર:—ઠાણે ભણાવેલા છે ?

ઉ:—તે તીર્થંકર ગણપર-આચાર્ય ત્રિગેરે મહા-
વીર પુરુષોએ ભણાવ્યા છે.

પ્ર:—તે ભણાવનાર કેવા છે ?

ઉ:—જ્ઞાનીઓ છે. કારણકે, તેમનો કહેલો ઉપદેશજ
અસર કરે છે. (માટે, જ્ઞાનીનું વિશેષણ આપેલ છે,) અને તે
શિષ્યો અને પ્રકારે પ્રેક્ષા પૂર્વકારી છે. તેઓ આચાર્ય પાસે
રહીને (પ્રત્યક્ષી જન્યુય; તે પ્રજ્ઞાન.) દ્યુતજ્ઞાન ભણે છે.
કારણકે, તે દ્યુતજ્ઞાનના પ્રતાપથીજ નવો નવો બોધ થાય છે,
તેથી તે બહુ દ્યુત બનીને પ્રમગ્નમોહનાઉદયને લીધે આચાર્ય-
ધર્મના સ્વરૂપદેશને ઉત્પટ મદધી દૂર કરીને ઉપશમ છાત્રીને
દ્વાષી થાય છે. તે ઉપશમ દ્રવ્ય, અને લાવ એમ બે લોકો
છે. દ્રવ્યગ્રી ઊપશમ તે, કતક નામની વનરૂપિતિ (એક
જાતનું વૃક્ષ આવે છે, તે) તેને ચુરીને જો ગરજાવળ
પાણીમાં નાંખેલ હોય; તો, પાણી ગરજો નીચે ભેસતાં નિર્મળ
થાય છે. લાવઉપશમ તે, જ્ઞાન ત્રિગેરેથી ત્રણ પ્રકારનું છે.
(૧) જ્ઞાનપદ જે કોષ ન કરે; તે જ્ઞાનઉપશમ છે. તે આ

મમાલે આલેપણી વિગેરે કોઈપણ પ્રકારની ધર્મકથા
 હવ શાંતિ પાસુ કરે તે, જાનવિપશ્યમ છે.

(૨) શુદ્ધ સમગ્રદર્શનથી તેવા કે ધીને શાંતિ
 જેમકે—શ્રેષ્ઠિક સમગ્રે જે દેવતા અથવાવાળો હોય
 કોઈ કરીને શાંતિ પમાડયો (પોતાના હૃદય સમગ્ર
 તે દેવતા અથવાવાળો થયે;) અથવા આહ દર્શનપ્રત્યા
 કોઈ હવ સંમતિ વિગેરેથી શાંતિ પામે છે, અને એ
 ઉપશમ તો, કોઈ વિગેરેનો ઉપશમ છે, તેનામાં
 થઈ નમૃતા હોય છે.

તેમાં કેટલાક મુદ્ર સ્વપુષ્પા જાનસમુદ્ધમાં અંદરતું
 ને જાણવાથી સમુદ્ધા ઉપશમ હુમકી મારનારા દેવ
 તેઓ ઉપર કહેલ ઉપશમ હોયીને તે જાનને લેવા હા
 આવતાં અહંકારી બનીને કહેરતા અહંકાર કરે છે (*
 કારી અને છે,) તે બતાવે છે. પરસ્પર સૂત્ર તથા *
 જાણતાં; અથવા અર્થ વિચારતાં એક બીજાને કહે છે. "
 તે" કહ્યું; તે અર્થ આ શબ્દનો નથી. તેથી, હું જા
 નથી. વળી, જોવે છે કે—મારા જેવા શબ્દના અર્થ
 નિર્ણય કરવામાં સમર્થ કોઈક હોય છે, પણ બધા નહીં
 "પૃષ્ઠા ગુરવઃ સ્વદમપિ પરીક્ષિતં નિશ્ચિનં પુનરિદમ
 ઘાદિનિ ચ મહ્ય મુર્યે ચ માદગેવાન્તરં ગચ્છેત્ ॥
 શરૂઆતે પૂછે, અને પોતે પણ આ નિશ્ચય કરે

‘ ટાનું બચુ’ જીવારનો દાણો સમજી લેવા જતાં; કાર
 યવાથી ફેંકી દે છે. તેજ પ્રમાણે દુર સધુ ગંભીર સુ-
 પરમાર્થને ન સમજવાથી હાંસીના વાક્ય તરીકે માની લે
 વિગેરે. અથવા બીજી પ્રતિભા ‘ હેચ્છા ઉચ્ચમયં અ-
 પારસિયં સમારુહંતિ’ પાઠ છે, તેનો અર્થ આ છે કે—
 શમ ઉડીને બહુ યત્ન બનેલા કેટલાક (ગધા નહીં
 કોરતાને સ્વીકારે છે, તેથી, તેમને યોજાવથી, અથવા પૂજ-
 જતાં માં તો, સુખ રહે છે. અથવા, દુકાર શબ્દ બિટી
 માથું વિગેરે હાવાથી જવાબ આપે છે.

વળી, કેટલાક જ્ઞાપ્યયં જે સંયમ રૂપ છે તેમાં પડીને
 અથવા, આચારાંગસૂત્ર બાળીને તેનો અર્થ જ્ઞાપ્યયં છે, તેમ
 રૂડીને આચારાંગના વિષયને અનુસાર અનુદાન કરવા ઉપ-
 પન્ન. તેનો તિરસ્કાર કરીને તીર્થંગના બિપદેશ રૂપ આચાર-
 કંઈક માને કંઈક ન માને; પરંતુ, શાન્તિગીરજના બાહુદયપદ્યથી
 તીર્થંગના વચનને બહુ માન આપના નથી; પણ શરીરની
 બહુશપથને અવગણે છે. (શરીરની શોભા કરવામાં
 બીજામની આજ્ઞા બિપદે છે.)

અથવા, અપવાદને બાંધણીને વર્તતાં ઉત્સર્ગ ગણે
 ઉપદેશ આપતાં તેઓ ઝેરવા પડે છે કે, “ તે ઉત્સર્ગ
 મનાં જિનેન્દરને કહેલો નથી. ”

હવે, સમજવા માટે અપાદ બતાવે છે.

જ્ઞા મિવસુ ગિલાણસ્ત, અગિલાણ મમાહિયં;

નિરાગી મિદુ (સાધુ) માંદા સાધુની સમ્પત્તિ માટે
યોગ્ય રીતે દેવાવચ્ચ કરે. જે કારણે (સાગે) સાધુ માંદો હોય;
તે રાગ દૂર કરવા અધાકર્મી આહર વિગેરે પણ લાવી આપે.

પ્ર:—પ્રીક તેમ હશે; પણ દુશીલ સાધુઓ જેઓ
તીર્થ'કરના વચનની આગ્રાહના કરે તેમને તીર્થ સંસાર
માય છે, તેમને યવાનાં ભવિષ્યનાં દુઃખો કેમ બતાવ્યાં નથી.

ઉ—એજ અમે બતાવ્યું, કે જે શરીર ઓળા વિગેરે
માટે દુશીલતા સેવે છે, તેમને યવાના કડવા વિષાક વિગેરે
સૂચવ્યા, તેવું હિત શિક્ષાનું વચન શુર પાસે સાંભળીને
તે દુશીલીયા સાધુઓ તે શુનેજ કડવાં વચન સંભળાવે છે.

પ્ર:—ત્યારે દુશીલીયા સાધુ શા માટે શુર પાસે સિદ્ધાંત
સાંભળના હશે. ?

ઉ—સમનોદ (લોકમાં સંગત) બનીને માન ગેળવી
અમે જીવન ગુલરીશું, આવા હેતુથી સિદ્ધાંતના ગૂઢ રહ-
સ્યના પ્રત્યેના ખુલાસા માટેજ શબ્દ શાસ્ત્રિ (વ્યાકરણ
વિગેરે) શાસ્ત્રો ભણે છે.

અથવા આ ઉપાય વડે લોકમાં માનીતા ધર્મને અમે
હીશું, એટલા માટેજ કેટલાક દીક્ષા લઈને, પછવાડે
દુશીલીયા બને છે.

આથવા સમનોદ તે પ્રથમ દીક્ષા લેતાં વિચારે કે અમે

શકે ઉત્પન્ન કરાવીને તેઓ બીજને સારા માર્ગથી કરે છે. વળી બીજા કેટલાક પોતે બાધા ઉપા છતાં પણ, (અંદરની ચઢા વિના) પોતાના આત્મ અદ્વિત કરે છે, તે બતાવે છે.

નમમાણા યેગે જીવિયં વિપ્વરિણામંતિ પુદ્ગા
નિષદંતિ જીવિયસ્તેષ્વ કારણા, નિકલ્લંભંપિ
દુન્નિવર્ણંતં મયદ્, સાલયયણિમ્મા દુતેનરા
જાઈં પકપ્પિતિ ઝાદ્દે સંમયંતા વિદાયમાણા આ
મંસીંનિ વિચ્છેદે ઉદાસીણે ફરુસં ઘયંતિ વલિ
પકપે અદુવા પકપે ઝત્તદેહિં મં વા મેદાવી જાણિ
જ્ઞા ધમ્મ (સુ. ૧૯૧)

તે કુસાધુઓ આચાર્ય વિગેરેને યુત્ત જ્ઞાન મેળવવા માટે દ્રવ્યથી દેખવા માત્ર જ્ઞાન વિગેરેના બાવ વિનય સિવાય નમવા છતાં પણ, તેઓમાંના કેટલાક અશુભ કર્મના બીજથી સંયમ અવિતરને વિરાધે છે. અર્થાત્ ઉત્તમ આસ્ત્રિથી આત્માને દુર રાખે છે. વળી, બીજું શું છે ? તે કહે છે:—

આસ્ત્રિમાં આસ્ત્રિર મત્તિવાળા ત્રણ જૈનવન્દા બધા
યજ્ઞ બની પરીપહેથી ફેરસાતાં સંયમ અધવા સાધુ
વેપથી તેઓ દુર ચાલે છે.
પ્ર:—શા માટે ?

હિ—અમ્યમ નામના અવિતના નિમિત્તથીજ. સધાત
 અને સુખેથી સંસારમાં અચીકા, એમ વિચારીને
 તે અનુષ્ઠાન કરીને સંયમથી દુર યાય છે, તેવા અંગેનું
 યાચ છે તે કહે છે ને કુચાપુષ્પો પરવત્તથી નીકળ્યા
 તે જાન દર્શન અદિતના મૂળ ઉત્તર ગુપ્તમાં કંઈ પણ
 ની આવવાથી તેને દીક્ષા પણથી મુરદેવ યાય છે, તેવા
 ગાધુચોનું જે યાય; તે કહે છે (હુ અગ્નય ઉતુના
 ર્ધમાં છે.) જેથી અસમ્યક્ અનુષ્ઠાનથી દીક્ષા છે. કેટક
 હુ ભાગ પુદિવાગા જે સામાન્ય પુર્યો છે, તેનાથી
 હુ નિંદાય છે. (ત્યાં હોય; ત્યા તિરકાર પામે છે.)

વળી, તેણે સંયમ ગુપ્તથી કુવાના અરહુદના ન્યાયે
 રંદાર નથી જાતિ (જન્મ) મેળવે છે.

પ્ર—તેણે કેવા છે ?

હિ—અધઃસંયમ સ્થાનમાં વખતે રહેલા હોય; અથવા
 અધિઃસંયમ નિચે (કુમારે) વર્તતા હોય; છતાં, ચોતે
 પેતાને નિદાન માનતા લગુતાથી આત્માને ઉચે ચલાવે છે.
 (પેતાને હાથે પેતાની સ્તુતિ કરે છે.) વળી, ચોતે થોડું
 સહેલે હોય; તેપણ. માનથી ઉચે બનીને રસ અને સાત્ત્વ
 એરવની બહુદત્તાથી માને છે. કે, હુ અનુષ્ઠાન છું; અને
 અગ્નય જે બાણ છે, તે મેં તત્ત્વને થોડાજ જાણમાં બાણી
 લીધું છે. એવું માનીને આત્માને અકંકારી બતાવે છે.

(સારું) હોય, તે ધર્મ થાય છે, (ત્યારે આચાર્યે કે
શીખામણ આપે કે હે લભ્ય !) તું શા માટે એવું બેઠો
સાંભળ ! ધર્મ છે, તે ચોર બચાવક છે, કશું
બધા આચરેનો તેમાં નિરોધ છે, અને તેથી તે - હુકમ
છે, એવું તીર્થંકર વિગેરેએ ઉદીસ્તિ (કહેવું) છે, જે
અધ્યવસાય વાળો તું જન, અને એવા ઉત્તમ મુક્ત
અનુધાનની અવગણના ને કરે છે (જુ' વાક્યની રીત
માટે છે) અને સાવધ અનુધાન કરે. તે તીર્થંકર અ
ધરના ઉપદેશથી બહાર જઈ સ્વેચ્છાથી વળે છે.

પ્ર૦—કોણ એવો હોય ?

ઉ૦—ઉપર બતાવેલો અધર્મીયો બાળ અરંભનો અ
ધર્મીને પ્રાણીઓનો ધાત કરે, કશુંકે હજુનારને અનુભવ
નારો ધર્મની અવગણના કરનારો, તથા કામ લેખમાં
પામેલો (કામાંધ) વિવિધ પ્રકારે તર્ક (હિંસા) કરતો
(તર્ક ધાતુનો અર્થ હિંસા છે) અથવા સંયમમાં પ્રવિષ્ટ
તે વિતર્ક છે. એવા સ્વરૂપવાળો બાળ સાધુ જિનેસ
કહેલો છે. એવું સુધર્મસ્વામી પોતાના શિષ્યોને કહે
કે તું મેધાવી છે. માટે ધર્મને બાણ, વળી હવે પડીક
પણ હું કહું છું, તે બતાવે છે.

કિમળેનમો ! જળેણ કરિસ્સામંતિ મત્તમા
एवं एगे वदत्ता मायरं पियरं द्विधा नापगो य

સાધુઓ પરીસદ્ધ ઉપચાર આવતાં કાતર બને છે, આ વિચયના રસીઆ કાતર (બીકલ) બને છે.

પ્ર૦—તેઓ કેવળ છે ? અને શું કરે છે ?

ઉ૦—તેઓ હીન્દુ મનવાળા બનીને ત્રતોના વિધાં બને છે, આપું અક્ષર હ્રસ્વ રીતિમાંવાળું પ્રસાર્ય છે ધારી શકે ! આપું વિચારીને દ્રવ્ય લિંગ અથવા ભાવલિ ત્યજીને જીવોના વિરાધક બને છે, તે લિંગ ત્યજેક પછી શું થાય છે તે કહે છે. (અથવા અર્થ પછી છે કેટલાક મત લઈને ભાંગી નાંખે છે, તેમને (પાપના ઉદય) સખતે અંતઃકુંડલમાં મરણ આવે છે, કેટલાકની પાપ નિંદા થાય છે, પોતાના સાધુ કે બીજા સાધુઓમાં તે અપકીર્તિ થાય છે, તે કહે છે. તે આ પતિત સાધુ મજાણના લાકડા જેવા ભોગનો અભિલાષી હીન્દુ છે, અં સુધી કે છે માટે તેનો વિશ્વાસ ન કરવો, કારણકે તે અંકર્ષવ્યતી ભાન નથી ! કહું છે કે—

પરલોક વિરુદ્ધાનિ, કુવાર્ણ દુરતસ્ત્યજેત્ ॥

આત્માનં યો ન સપત્તે, સોડન્યસ્મૈ સ્યાત્ કપંદિન ॥૧૧

જે પરલોક વિરુદ્ધ અનૃત્ય કરે છે, તેને દૂરથી ત્યજવે, જે આત્માને અસ્તિમાં સ્થિર નથી સખતો, તે બીજાને હિતકારક કેવી રીતે થાય ? વિગેરે અમરજીવું.

અથવા સૂત્ર વડેજ તેની અશ્વઘા બતાવવા કહે છે,
 આ સાધુ ખનીને વિવિધ રીતે લભતો સાધુપણથી બ્રહ્મ
 પદો છે. વીર્યા () વડે અત્યંત બુદ્ધિશા
 નિદા) બતાવે છે. વળી, (શુદ્ધ ગ્રિધ્યને કહે છે.) તમે
 કુલો. કર્મની પ્રબળતા કેવી છે ? કે, જેમનું નશીબ
 પડેલું છે, તેવા ઉદ્યતવિકારી (ઉત્તમ સાધુ) સાથે રહેવા
 કતાં પણ. હજી તેઓ શિયિજ વિકાર ખની રહ્યા છે, તથા
 પ્રથમ અનુષ્ઠાન વડે વિનયધીજ બનેલા સાથે રહીને તેઓ
 નેકર્ય બનેલા પાપ અનુષ્ઠાન કરનારા છે, તથા વિસ્ત
 સાથે અવિસ્ત, દ્રવ્ય. ભૂત સાથે અદ્રવ્ય ભૂત પાપનાં દલ-
 કાળી અકિત થવાથી એવા ઉત્તમ સાધુઓ સાથે વસનાં પણ
 સુખરતા નથી. (અર્થાત્ જગત્માં સારા સાધુઓ નજરે એવા
 છતાં પણ, ઢીલા સાધુ સુખરતા નથી.) આવા ઢીલા સાધુને
 અણીને શું કરવું ? તે કહે છે:—હે સાધુ ! તું પંડિત છે.
 સત્ત્વ જ્ઞેય છે, મર્યાદામાં રહેલ મેઘાવી છે, વિગય
 સુખની તૃપ્તિ: તેં દૂર કરી છે, તથા તું વીર હોવાથી કર્મ
 વિદ્યારણ કરવામાં શક્તિવાન છે, તેથી સર્વજ્ઞપ્રણીત ઉપ-
 દેશના અનુસારે સર્વદા સ્વયમ અનુષ્ઠાનમાં વર્તજે. આ
 પ્રમાણે સુધર્માચારિ કહે છે:—

પૂત સાધ્યનને સાધો કિદેદો સમાપ્ત.

મેળં જાય યુગા વિસમો, ઉત્તરેણં જાય કુગા
વિસમો, તાય આરિણ સિત્તે નોકપ્પદત્તો વારિણિ
અસ્પાં ચ આર્યભૂમિકાયાં સાર્દ પંચવિશતિર્ઞ
પદા ધર્મદેષાપ્પર્હં દુમ્મિઠ્ઠકાનિ ॥

તે સમયે સાધુઓને વિચરવા ચોમ્મ ફેરની વધેણ
હૃદ નીચે પ્રમાણે હતી.

પૂર્વ દિશામાં સાધુ સામ્બીને મગધ દેશ સુધી વિચર
કરપે, દક્ષિણમાં દેશાંબી, પશ્ચિમમાં કુલ્લા દેશ સુધી જ
ઉત્તરમાં જાવ કુલ્લાદા દેશ સુધી આર્થ સેવ છે, તે
બહાર જવું સાધુ સામ્બીને ન કરપે, ઉપર બતાવેલ હાથ
આર્થ ભૂમિમાં રખા દેશ છે, તે જિનેશ્વરે ધર્મ જ
તંત્રીકે વર્ણવ્યા છે.

તે દેશોની વચમાંના ભાગમાં સાધુ વિચરે, અથવા
ગામ નગરના અંતરાલે અથવા ગામ દેશના વચમાં તેજ
પ્રમાણે નગર દેશના વચમાં અથવા ઉદ્યાનમાં અથવા તેજ
અંતરે વિચરતાં અથવા જતાં આવતાં અથવા તે ત્રિપુરે
ગામ વિગેરેમાં રહેતાં કાચોત્સર્ગ વિગેરે કરતાં કેટલાક પાપ
રૂપ કાળાચથી મલિન અંતઃરણવાળા જે માણસો દુષ્ટ
(હિંચક) હોય; તે સાધુને દુઃખ દે છે. (ચાર ગનિમાં
જમના છવામાં) સાધુને નારદી દુઃખ દેવાને અશક્ત છે.
નિર્લેપ અને દેવતાનો ઉપયોગ દોષકર્મ વાર થાય; તેથી

પણી ઉત્પન્ન થયેલી ત્રીજ વેદનાથી મારી આંખો મધ; એ
 જાણી બોલીને રાજાએ મારવાની આજ્ઞા કરી; તેથી રાજાને
 આજ્ઞા તીક્ષ્ણ થઈ; અને પૂર્વે ન મારવાનું વચન આ
 જાણી શીતળ આજ્ઞા કરતી પડી; પણ જ્યારે મુદુર્ત પ
 વેદના દૂર યનાં સારી આંખોવાળો યનાં તેજ રાજાએ જુ
 થઈ વેદની પૂજા કરી. એ પ્રમાણે આચાર્યની આજ્ઞા જ
 તીક્ષ્ણ છે. એટલે, શિષ્યની જગ્ન દેખનાં કડવાં વચન
 આજ્ઞા કરે; પણ શિષ્યનું અંતરંગ ન પાસી તેનાં કાંઈ
 પ્રસન્ન થાય; એટલે, પરિજ્ઞાને શિષ્યને દિતકર દેખા
 ત આજ્ઞા શીતળ છે. આતું સમજાવ્યા છતાં પણ મોં
 શિષ્ય શાંત ન થાય; તે, બીજાઓના રમણ માટે કરે
 માનની માફક તેને દૂર કરવો.

એ સુરની આજ્ઞા શિષ્ય માને, તે, તમામમાં મો
 રાને દુર્વચનથી તેનો નિરસકાર કરી પરીણા કરતી. એ
 તેજ કરતા ન કોણે, તે તે શુદ્ધ છે એમ જાણીને તે
 અણમળનો આજ્ઞા આપે, તથા તેને આત્મધ્યાન રિતે
 મન; માટે, તેનો જગત રાખી ગુરુ પ્રણાદ કરે.

પ્ર:—અ. પ્રમાણ કેવું, અને કેટલો કાળ અને કો
 ઠેકે આત્મધ્યાન કરવું ? નંથી, દૃઢમા નિશ્ચયીને કહે છે —
 તિષ્ઠાદૈવા ચ મીમા મર્ત્યા જહ પ્રેત્યાં વનસંતી ।
 ચ. રમ મનરહસિયં મો મંગેહ પ્રહ કંઈ ૮૨૭૧

તારિ વિચિત્તાઈં વિગઈં નિજ્ઞૂહિયાઈં ચત્તારિ ।
 વચ્છરે ય દુન્નિ ડ ઇમં તરિયં તુ આયામં ॥૨૭૧॥
 ઇ વિગિટ્ટો ઉત્તવો, છમ્માસે પરિમિયં તુ આયામં ।
 ત્તિવિ ય છમ્માસે હોઈ વિગિટ્ઠં તવો કમ્મં ॥૨૭૨॥
 તસં કોહીસહિયં આયામં કાઢ આણુ પુવ્વીણ ।
 ગેરિકંદરંમિ ગંતું, પાયવગમણં અહ કરેહ ॥૨૭૩॥

સૂત્ર અર્થ તથા બંને પ્રકારે પોતાના શિષ્યોને તથા
 શ્રદ્ધવા આવેલા બીજા સાધુને ભણાવીને જેમ શકુની પક્ષી
 ડિંશને એવીને તૈયાર કરે, તેમ પ્રયત્નથી તૈયાર કરવા બોધએ.
 ચારપછી આચાર્ય બાર વરસની સંલેખના કરે તે આ
 પ્રમાણે.

ચાર વરસ સુધી બુદ્ધા બુદ્ધા તપનાં અનુષ્ઠાન કરે
 છે. એટલે એક બે ત્રણ ચાર પાંચ ઉપવાસ વિગેરે કરીને
 પારણું કરે છે પારણામાં વખતે વિગય વાપરે. અને નપણુ
 વાપરે, પાંચમા વરસથી બીજા ચાર વરસ તેવો તપ
 કરીને પારણામાં વિગઈ ન વાપરે નવમા દશમા વરસમાં ઉપ-
 વાસને પારણે આંખેલ એમ કરે અચારમા વરસમાં પહેલા
 છ મહીના સુધી અતિ વિકૃષ્ટ તપ ન કરે અથવા એક બે
 ઉપવાસ કરીને પરિમિત આંખેલથી પારણું કરે (-ઉલ્લાહરી
 તપ કરે) બીજા છ માસમાં વિકૃષ્ટ તપ અને પારણામાં

તે હદ આરંભદ્વી અણુચગમાણા હળ વાળે વાવળ
 હળખો વાળે સમણુજાળમાણા અંદુળા આદિજ
 યેતિ અદુયા વાવાડ વિડગ્ગનિ, નજહા-અભિ
 મતિય લોળ પુરે લોળ અપુરે લોળ માફળ લોળ
 જાડળ લોળ મવજ્જવનિય લોળ અવજ્જવનિય
 શુભંસિ વા વુષ્ટસિ વા વહ્ણાણંસિ વા વાં
 વા માહુસિ વા મમાહુસિ વા મિચ્છિસિ વા મ
 રિસિ વાં નિરવ્ણસિ વા અનિરવ્ણસિ વા, ગા
 વિગાંવિગાંસા મામગં પમ્મ વસ્રેમાણા ફાવિ
 વાદ તત્તમાનુ વમં તેમિવો મુવવળાળ વામે
 મુવવળે વમં વાદ (સુ ૧૭૨)

આ મનુષ્ય યેવમા કદલાક પુરે કરેલ અણુજ ૧૪
 વિ ૭૬ જનન ૭, ૧૫ નિવાની છંદને માથ મડે
 જનન ૩૫ આવા ૭, ૧ વાને ગેને દુરવર્મા ૬
 ના, તે અવનિ કુલ આવાવળા જેવા દેવ, તે કહે કે
 તે આવાવળા લાકુ ૪ ન આદુલાન આચરીના ૪
 વિન ૪૦૦૦૦૦ નિવત્ત વિનિદુના કંદારેવા જે ૦ જે
 કે, તેને નુવ વિધાન કવચાન એક મન વિનેદેલ ૭
 કે જે વિન ૦, જેવા, વિન ૦૦૦૦૦૦ નવાવેલ ૭, તેજી જે
 કે જે, ૫૬, તેજી ને વાજી વેવમમાં વિધિ ૭૬ ન

(૧૬૨)

અંતાપ રહિત બને, ધેર તથા સંઘયણ વિગેરેથી
હોય, તે મદા પુરોએ આચરેલા ઇતિ ૫૪
સ્વીકારે. ૫૦ કેવી રીતે ? તે કહે છે.

અણુપયિસિત્તા ગામં યા નગરં વા સ્તેઢં યા
યા મહંયં યા પટ્ટણં યા દોણમુહં યા આગરં યા
વાસમિચેસં યા નેગમં યા રાયહાણિં યા ત
જાહજ્ઞા તણાહ જાહજ્ઞા સે તમાયાણં એગંતમ
મિજ્ઞા, એગતમચક્કમિસા અપ્પંહે અપ્પવાણે અપ્પ
અપ્પહરિણં અપ્પોમે અપ્પોદણં અપ્પુર્તિગં પળા
મહિય મકકહા સંતાણણં પહિલેહિય ૨ પમાત્તિ
તણાહં સંધરિજ્ઞા, તણાહ મધરિસાં હત્થ વિસ
હત્તરિયં કુઝ્ઞા, નં મચં મચવાઈં ઓપતિન્ને
કહં કહે આઈયટે અગાઈણં વિરુવાણ મેઝરં
સંવિહૂપ વિરુવરુવે પરીસહોવમગ્ગે અરિમં વિ
મળયાણં મેય મળુવિન્ને તત્થાવિ તદ્દન કાલ પ
યાણં અણુગામિય તિવેમિ (સુ. ૨૨૨) ॥૮-
વિમોક્ષાચર્યને પઠ ઉદ્દેશકઃ

બુદ્ધિ વિગેરે સુબોને આસ કરે અથવા અહાર કે
જ્યાં લેવાય, તે ગામ છે, (બધી જગ્યા એ વા સુબોને અ
વિતાત્યવિયંતિકારણ ક્ષેત્રે વિમો દાયતલં હિતં
સ્વં સ્વેમંભિસેયસંપચાત

એવું કહી શકીએ કે સંભવથી અવેશુ છે, તેને વે. ન
 છે. અને તે પરિશદ ઉપસંગે જુદા જુદા અવે.
 હું મથન કરે. સમ્યક્ રીતે સંવન કરી આ સર્વં પ્રાપ્તિ:
 જનમમાં વિશ્વાસ રાખીને અવિસંવાદના અધ્યવસાય પાળવા
 કરનાર અનુકૂળ છે કહાંક પુરૂષેથી ન વિચારાય. તેણે
 કૌંસિત મરણ પોતે સ્વીકાર્યું છે, જે કે રામના કારણે આ
 તેણે સ્વીકાર્યું છે છતાં પણ તેને કાલ કાલ પર્વાય
 અગત્ય જોડોજ છે, તે બનાવે છે, રામ પીડાના કારણે મરણ
 સ્વીકાર્યું છતાં તેને કાલ કાળ જોડોજ છે. એટલે
 તેને સર્વાયમાંજ હામ થાય. તેમ અહીં પણ થાય છે, તે
 અગત્ય સંકુને આજ કાલ પર્વાય છે, કર્મનો સ્વ બન્નેમાં
 સંબંધ છે. કહ્યું છે કે:—સેવિ તત્ત્વ વિયાંત કારણ તેને
 અર્થ પૂર્વ માફક છે, અને સમગ્રાય તેમ છે કે અહીં પણ
 પુરૂષ નિર્જરા છે. (આ હિંદુમાં દેવી સાથે ઇગિત
 કે પદપોષમમન અલ્પસંકુ કરે તો તેટલા યોગ કાળમાં
 સમત્વે ધણું દુઃખ સહેવારી મનમાં રહી એ કર્મ અપાવે.
 તેટલુંજ આ યોગ કાળમાં અપાવે.)
 હવે હવે સમાપ્ત.

પાળે, અને વચ્ચરવિત સંચમ પાળતાં તેને તુલના કરી
 કરશે, તમા હંક તાપ હંસ મચ્છરના કરશે. દુઃખ કે તે
 એક જાતના કે જુદી જુદી જાતના ભેગવવા છતાં
 અચેત સ્ત્રી કર્મનું સાધવપાવું માને, અને તેમાંજ સમજ
 માને, વગી પ્રતિભાપારી સાધુજી વિશેષ અભિયંત્ર પાસે છે.
 તે આ પ્રમાણે કે હું જીજ્ઞા પ્રતિભાપારી મુનિઓને કિન્નિ
 આપીશ, અથવા તેમની પાસેથી લેઈશ એવો કેાઈ પણ
 જાતનો અભિયંત્ર પાસે કરે, તેની કામગીરી કહે છે,

જસમ જાં મિત્તમુસમ નવં મદદ-મદં ન મદ
 અસંમિં મિત્તમુસમ અમળ વા ૪ આદદદદદદદદદદદ
 જાદદં ન મદદદદદદદદદદ ૧ જસમ જાં મિત્તમુસમ
 નવં મદદ અદં ન મદદ અસંમિં મિત્તમુસમ અમળ
 વા ૮ આદદદદદદદદદદદ આદદં નવં મદદદદદદદ
 જસમ જાં મિત્તમુસમ નવં મદદ અદં ન મદદ અસંમિં
 વા ૪ આદદદ નો દદદદદદદદદ આદદં ન મદદ દદદદદ
 કે જસમ જાં મિત્તમુસમ નવં મદદ અદં ન મદદ
 અસંમિં મિત્તમુસમ અમળ વા ૪ આદદદદો દદદ
 દદદદ આદદદ નવં મદદદદદદદદદ ૪, અદં ન મદદ
 તેમ જાદદદદદદદ અદં-મદદદદદ મદદવદદદદદદદ

બંધ છે. તેમજ પોતાને માટે લીધેલા આહારમાંથી
 મિંક સાધુની વેચાવચ્ચ નિર્જરને ઉદેશીને કરે, જે
 તેમણે પ્રતિમા ધારણ કરેલી હોવાથી એક જગ્યાએ
 થઈને ન ખાય, પણ તેમનો અભિમત એક સરખો હોવા
 સાંત્વિગિક છે, અને તેથી તેવા ઉત્તમ સાધુનાં ...
 લાવવા માટે હવે વેચાવચ્ચ કરું, આવો અભિમત કોઈ દે
 તથા બીજું બતાવે છે. (વા શબ્દથી બીજો પણ ભરે
 છે અપિ શબ્દ પુનઃના અર્થમાં છે) અથવા હું તેમણે
 લીધેલી મોચરીમાંથી જ નિર્જરને ઉદેશીને સાધુમિત્રને
 કરેલી વેચાવચ્ચને સ્વીકારીશ અથવા ને બીજાંની વેચાવચ્ચ
 કરે તેની હું અનુમોદના કરીશ. કે દે સાધો ! તમે બહુ
 માફ કરું છો ! એવું વચન બોલીશ, તથા કામા વડે તથા
 પ્રકટ મનવાળા બાવવડે અનુમોદના કરીશ, આ બધું ય
 માટે કરે ? કર્મની ભયુતા માટે. આ પ્રમાણે કોઈ પણ અભિ-
 મત ધારણ કરેલો અધિક કે સચેત સાધુ યરીર પીઠાદેવ
 અથવા ન હોય, પણ પોતાનું આત્મ મોડું રહ્યું જણીને
 ઉચિત મરણ સ્વીકારે, ને બતાવે છે-

જરમ વા મિકાનુમ્મ નું અચક-મેં ગિલામિ નજ
 અહં દમમિ તમનું દમં મરીમ અણુ વચ્ચેના પરિ-
 વરિતન, મં અણુવચ્ચેનાં બાહ્ય મરિદિ ના ર કમાન
 વગણુ? કિચ્ચા મમાદિયચ્ચે કજમાવગદી ઉદાવ

વાદી છે, કારણ કે આખી હાલની સુધી યથોક્ત મનુષ્ય
કરવાની પ્રતિજ્ઞા લીધેલી તે બાર ઉપાડવા સંમત છે.
અને તેમજ પાળવાથી સત્યવાદી છે, તથા ‘એવ’
સમર્થ રહિત છે, તથા સંસાર સાગરને તરે છે,
ભૂતકાળ માટે જલિખ્યામાં પણ તરવા માટે તેવો ઉપકાર
કરવાથી અવતીર્ણ છે, તથા જેણે સગ વિગેરેની વિચાર
કેાઈ પણ રીતે ન કરવાનું નક્કી કરવાથી છિન્ન કથક છે.
અથવા આ ઇગિત મરણની પ્રતિજ્ઞા કેવી રીતે પાર ઉઠાવે
રીશ ? એવી કથા જેણે છેલ્લી નાંખી, માટે છિન્ન કથક
છે, કારણ કે દુષ્કર અનુષ્ઠાન કરનારો તેજ કથક છે.
તે મહા પુરુષપણે હોવાથી તે વ્યાકુળતાને પામતો તે
તેજ પ્રમાણે આ સાધુએ બધી રીતે અતિશયથી હાલ
પરથી જાણી લેવાથી તે અતીત અર્થ છે, અથવા બાકી
અર્થ છે.

અથવા બધી રીતે અર્થો અતિગ્રાંથ કયા છે, અર્થ
જેને પ્રયોજન દ્વે કશું બાકી નથી. તે ઉપરત વ્યાપક
વાળો છે. તેજ પ્રમાણે બધી રીતે ‘ઇત’ તે સંકીર્ણ
અને તેવો નહીં માટે અન્યતીત છે, અથવા અન્યતીત
કરનારો તે. સંસાર અર્થે પારમાર્થી બન્યો છે. (અર્થ)
નિરંતરી સાધુ ઇગિત મરણ સ્વીકારે છે, તે સાધુ વિચાર
પ્રતિ ક્ષણે ક્ષણ પામતા નિદ્રા સરીરને! મોહ ઉઠાવે છે.

અળાહારો તુળદિષ્ટા, પુરો તત્ત્વઽદિગમન
નાદવેલં ઉચ્ચરે, માણુસેહિ વિદ્યુત્વ ॥૮૧॥

રાગદ્વેષની વચમાં રહે તે મધ્યસ્થ છે, અથવા તે
મરણની આકાંક્ષા રહિત તે મધ્યસ્થ છે, તે નિર્જ્ઞાની જો
સાખનાર તે નિર્જ્ઞાનેશી છે. તેવો સાધુ જીવન મરણની
શંકા રહિત સમાધિ જે અંત વખતની છે, તેનું પ
કરે, અર્થાત્ કાલ પર્વાય વડે જે મરણ આવે તે સમાધિ
રહી પાળે તથા અંદરના કષાયોને તથા બહારના ક
ઉપકરણ વિગેરેનો મમત્વ છોડી કે, અને અધ્યાત્મ તે અ
કરણને શુદ્ધ કરે, એટલે મનમાં થતા રાગદ્વેષ વિગે
ભયાં ભેડકાં દૂર થવાથી વિજ્ઞાનસિદ્ધિ (સંયમના) ર
અંતઃકરણને પાંછે, વળી ઉપક્રમણ તે ઉપક્રમ ઉપાય છે, તે
કોઈ પણ ઉપાયને બધે.

મ૦-કોનો ઉપક્રમ ? અ.યુષ્યનું શ્રેય તે સમ્યક્ પ્ર
પાળવું.

મ૦-કોના સંબંધી તે આયુ છે ?

ઉ૦-તે આત્માનું-તેનો પરમાર્થ આ છે. કે આત્મા પોતા
આયુષ્યનો શ્રેયથી પ્રતિષ્ઠાવન કરવા જે ઉપાયને બધે
તેને શીઘ્ર શીખવે, એટલે બુદ્ધિમાન સાધુ તે પ્રમાણે પ
પણ તે સંલેખનાના કાગળમાં બાર વર્ષ પૂરા થતા પહેલાં
અથવાયમાં શરીરમાં વાયુ વિગેરેના ચેકાણથી શીઘ્ર છે

જેમ સમાધાન રહે તેમ બેસે. એટલે સડોચથી ખેદ પડે
તો હાથ વિગેરે લાંબા કરે. તેનાથી પણ ખેદ પામે તે નિ-
શ્ચિત્તે બેસે. અથવા મુકરર જગ્યામાં ફરે. તેમાં પણ આ
છુટ રાખેલી હોવાથી નિંદવા ભ્રમ નથી તે કેવી છે,
કહે છે. અચળ તે સમાધિમાં રહે તે દગિત પ્રદેશમાં
પોતાની મેળે શરીર ચલાવે. પણ ખેદથી કંટાળી અમ-
દત્ત મરણથી ચલાયમાન ન થાય. તેથી તે અચળ છે
(શરીરથી હાલે પણ મુલ ધ્યાનથી ચલાયમાન ન થાય.
પોતે ધર્મ ધ્યાન કે મુકરર ધ્યાનમાં મન રાખે. અને જાવ
નિશ્ચય રહીને દગિત પ્રદેશમાં ચંક્રમણ વિગેરે કરે. (૧૪)
તે બતાવે છે.

પ્રજાપત્ની અપેક્ષાએ સંમુખ તે અભિપ્રાય છે. અર્થાત્
સાધારણી ફર જાય. તથા પ્રતીપ એટલે પાછો સંચાર
તરફ આવે. પોતાના મુકરર ભાગમાં જ આવ કરે તથા
નિષ્પન્ન અથવા નિષ્પત્ત રહીને જેમ સમાધિ રહે તેમ મુલ
વિગેરેને સડોચે અથવા લાંબા કરે.

પ્ર.—શા માટે !

ઉ.—તે બતાવે છે. શરીરની પ્રકૃતિના કોમળપણના
સાધારણ કારણથી કરવું પડે છે. અને કાયને સાધારણપણું
હોવાથી પીડા યતાં આયુના ઉપાવના પરીકાર વડે પોતાની
આયુની સ્થિતિ લય થવાથી મરણ થાય. (શરીરનો તેજો

अचिन्तं तु समाप्यत, शिवं तत्त्वं अप्यां
 योमिरे सन्ध्या, क व न मे देहे परिसदा ॥ २१ ॥
 जायते जीव परिसदा, उदमगता इति सखया
 सखुड देह नगाण, इव पन्थेऽभिव्यामण ॥ २२ ॥
 भेउरेव न रजिउज, कामेसु यष्टुनरेसुवि
 इच्छा नोभ न मेरिउजा, घुगयन्न संधिदा ॥ २३ ॥
 मासग न वि-वि-उजा, विरमायं न सदे
 नं पविउउज भ-हग सख नृप विहृणिदा ॥ २४ ॥

વિગતો નો નોંધ લેવા ને અસંવન (જીવ રહિત) છે
 અને નાની નાની જગ્યા અથવા પાટીયુ વિગેરે મેળવીને
 તેના ઉપર નાથ પડે તેને અથવા કોઈ લોકો ઉપર
 તેના નાથ કરે અને આર પ્રકારનો અપહાર
 નાથ ને માનવ નિરપ્રકર રહે પ્રયત્ન શરૂ પાડે
 તેના કાલે વિગતો નો આ-માથી કેટલે દૂર કરે
 તેના કાલે તેના કાલે પોતે ઉપસગો આવે
 તેના કાલે આ માટે દેવ દુર્ગ નથા કારણકે મે
 તેના કાલે નિવડ મને કેટલે રીતે લાગે ? અથવા
 તેના કાલે નથા, કે. જુકે આવી રીતે મહે-
 વ, તેના કાલે રીતના ઉદ્ધારનો અભાવ છે. એથી
 પાત્રોને કર્મ ચક્રને નાથ માટે અપરીસહોજ

(શ્રુતે હાવણી જાનઠ મને તેમ પરીચ્છેતે)

) (25)

(૧૧)
 —તે ક્યાં મુખી તહેવ ? ચારી શંક. કર કંવા. કહે
 મુખી હાંની મુખી પરિકલ અને ઉત્તમ તહેવ. એમ
 ને તેને સકન કરે જયવ. મને ચાખી હાંની મુખી
 સહ ઉપવર્ગો નથી એમ જાણીને તહે જયવ. જ્યાં
 હરિન છે ત્યાં મુખી પરિકલ ઉપવર્ગની પ્રાપ્ત થાય
 તે દોષ ચાખી પડે. મુખી ચા. અર-પ. ના. ના.
 ક મુ. તેવાને તે ચા અર-પ ના. છે એમ જાણીને
 મને જા. અર સંવતીને શરીર ત્યાં ના. છે. હાંની
 નીને તે મુ. હરિન વિધાનને જાણીને જાણીને
 જાણીને તે જા. અર ને જા. અર સહે (૧૨)

[illegible]

ઉપધાન શ્રુત નામનું નવમું અધ્યયન.

જાણું અધ્યયન કહ્યું. હવે નવમું કહે છે, તેનો આ
 સંબંધ છે. કે પૂર્વે આઠ અધ્યયનોમાં જે અ.અ.
 વિષય રહેલા હતા, તેવો ધી વીર વર્ણમાન સ્વામીએ
 પાલેલો છે, તેથી તે નવમા અધ્યયનમાં કહે છે. તેનો
 આ સંબંધ અ. પ્રમાણે સંબંધ છે, કે તેમાં અલ્પબુદ્ધિ
 કે વૃદ્ધ પ્રકારનું જતાવ્યું, તેવા કાંઈ પણ અલ્પસંખ્યામાં
 જે સાધુ આઠમા અધ્યયનમાં જતાવેલ વિધિએ અતિ
 પરીક્ષક ઉપસર્ગ સ્કંદન કરી અને સન્માર્ગનો અવ-
 ાપટ કરી ચાર ઘાતિ કર્મનો નાશ કરીને અનંતજ્ઞાન
 ને અતિશયોવ.નું અપ્રમેય મહાવિષયોનું સ્વ તથા પરત્વ
 રૂપે એવું કેવળજ્ઞાન મેળવનાર શ્રી મહાવીર પ્રભુને
 જે સંજ્ઞામાં જોડેલ અને સત્યોના કિત મારે દેશના કદે
 તેમને પોતે જ્ઞાનમા પ્યારે, એટલા મારે આ અધ્યયન
 જે છે. જાણ સંબંધે આવેલો આ અધ્યયનના ચાર
 પ્રયોગદ્વાર કહેવા. તેમાં ઉપક્રમ દ્વારમાં અધ્યયન લે
 ને છે, અધ્યયન અધ્યયન તથા ઉપક્રમ અધ્યયન
 નો અધ્યયનનો અધ્યયન હોવામાં રહેલો અધ્ય-
 યનમાં કહેલ છે. અને તેનેજ પુરુષના નિર્ગુણિત

બીજા ઉદ્દેશમાં સપ્ત્ય તે વસતિ (રહેવાનું સ્થાન)
જેણું મહાવીરે વાપર્યું ॥ તેણું વર્ણન છે.

ત્રીજા ઉદ્દેશમાં પરીસહો આવેથી નિર્જંગામાટે ચારિત્ર
માર્ગથી જાદ ન થતાં સાધુએ તેને સહન કરવા, અને તેના
ઉપલક્ષણથી અનુકૂલ તથા પ્રતિકૂલ વર્તમાન સ્વામીને જે
પરીસહો થયા તે બતાવે ॥

ચોથા ઉદ્દેશમાં ભૂખની પીડામાં વિશિષ્ટ અભિમતની
પ્રાપ્તિમાં આહારવટે ચિકિત્સા (ઉપાય) કરે, અને તપ ચર-
ણનો અધિકાર તો આરે ઉદ્દેશમાં આવે છે, ॥ ગાથાર્થ ॥

તથા પ્રકારે નિશ્લેષો છે, ઔષ્ધ નિષ્પત્ત, નામ, અને
સૂત્રાભાષકે તેમાં ઔષ્ધમાં અધ્યયન, નામમાં ઉપધાન શ્રુત
એણું જે પરતું નામ છે, તે ઉપધાન અને શ્રુતના મથાકમ
નિશ્લેષા કરવા એ ન્યાયે ઉપધાન નિશ્લેષણું વર્ણન કરે છે.

નામંઠવણુવહાળં દબ્ધે માયે ય હોઈ નાવશ્યં ।

એમેય ય સુત્તસ્તવિ નિકલેવો ચઙ્કિવહો હોઈ ॥૨૮૧॥

નામ સ્થાપના દ્રવ્ય અને જાવ એમ આર પ્રકારે ઉપ-
ધાનના નિશ્લેષા છે, તેજ પ્રમાણે શ્રુતના પણ આરજ છે,
તેમાં દ્રવ્યશ્રુત અનુપશુકા (ઉપયોગ વિના)નું છે. અથવા
દ્રવ્ય મેળવવાં માટે જેનેતરનું છે.

અને જાવ શ્રુત તે અંગ ઉપાંગમાં રહેણું જે શ્રુત છે.

વિગેરે પાંચ ભેદ છે. વનસ્પતિ પણ સૂક્ષ્મ બાદર જે ભેદ છે. સૂક્ષ્મ સર્વત્ર છે. અને બાદર અમ્મ મૂળ રકષે પર્વ બીજ સંમૂર્ણન એમ સામાન્યથી જ ભેદ છે.

વળી તે દરેક પ્રત્યેક અને સંધારણુ એમ જે ભેદ છે. પ્રત્યેક વૃક્ષ શુભ્રા વગેરે બાર ભેદ છે. અને સંધારણુ તે અનેક પ્રકારે છે. તે અનેક ભેદ વાળો છતાં વનસ્પતિ કાચ સૂક્ષ્મ સર્વગત હોવાથી અને અર્તીદ્રિય હોવાથી તેને ઊડીને દ્રક્ષા ભેદોમાં બાદરવ. કાચ લીધો છે તે બતાવે છે. પનક હોવાથી બીજ અંકુર ભાવ રહિત પનક વિગેરે ઉલ્લ વિગેરે અનંત કાચ લેવા અને બીજના મહલથી અમ્મ બીજ વિગેરે લેવાં હરિત યજ્ઞથી બીજ ભેદ લેવાં (૧૨) આ પ્રમાણે પૃથ્વી વિગેરે બૂનો છે. એમ જાણીને તથા તે ચેતનાવાળાં છે એમ જાણીને ભગવાન મહાવીર તેમનો આરંભ ઊડીને વિચારી પૃથ્વીકાચ વિગેરે જાતુના ત્રસ ચાવર પછે ભેદો જાત્યીને હોયે જોમનામાં પરસ્પર અનુગમન પણ છે, તે જાતલે છે. (૧૩) સ્થાવર તે પૃથિવી પછી અગ્નિ વાયુ વનસ્પતિ છે. તે ત્રસપછે એટલે બેહદ્રિય વિગેરે કર્મ વસાયી જાય છે. અને ત્રસ છોડે કૃત્રિ વિગેરે પૃથ્વી વિગેરેમાં કર્મને લીધે જાય છે. તે પ્રમાણે બીજે પણ કહ્યું છે.

“ અવર્ણનં મન્તે ! જીવે પૂદવિક્ષાદયતાં જાંબ તસકાદયતાં ઉવવર્ણનપુંઢવે ? , હંતાં ગોપમા ! અ-

સાં અદુવાણાંત રુત્તો જાવ ઉવવળણ પુઠ્ઠે ” તિ

ગૈતમનો પ્રશ્ન:—હે ભગવાન ! આ જીવ પૃથ્વી કાય પ્રેયી સર્વ ત્રસ કાય પછે પૂર્વે ઉત્પન્ન થયેલ છે ?

ઉ:—હા, અનેક વાર અનંત વાર પૂર્વે ઉત્પન્ન થયેલ છે; અથવા બધી યોનિઓ જે જીવોનાં પ્રતિ સ્થાન છે. તે સર્વ ચેતનિક જીવ છે, અને જીવો બધી ગતિમાં જનારા છે, તે જીવો (મંદ બુદ્ધિથી) બાલ છે, અને રાગ દેવથી વ્યાપ્ત થઈ શીકણાં કર્મ બાધા પાતાના કરેલા કર્મોનાં ફળ છુટી છુટી રીતે સર્વ યોનિઓમાં ભ્રમવવા વડે રૂપિત (વ્યવસ્થા કરાયેલા) છે. કહ્યું છે કે:—

ગતિં કિમ્પો વપ્સો, લોપચાલગ્ગ કોટિ મિત્તોઽવિ
જમ્મણ મરણા ચાદા અણેગસો જત્યણંવિ પત્તા ॥૧॥

આ લોકોનાં જાગના અમલાગ જેટલો પ્રદેશ માર પડ્યો
જીવો નથી, કે જ્યાં આ જીવે જન્મ મરણની બાધા અનેક
વાર પ્રાપ્ત થતી નથી ! બી

રૂઘામ્ભુઃ સન્મા કાચિ, ચ્છુસા જગતિ વિગતે
વિનિવ્ર કર્મ નેવગ્ગૈર્ ગૈર્ મત્તૈર્ન નાટિનં ॥ ૨ ॥

તેલો શુદ્ધ રૂઘ ભૂમિ જગતમાં ફેલેલ વિગત નથી,
કે ત્યાં કર્મોનાં પાંદડાં (શુદ્ધગાર) પહેરીને સર્વ જીવો ત્યાં
નથી ! વિગત છે. ૫૫૪૫ વળી—

(૨૫૬)

અગયં ઘણં મમેમિ સોગહિં દુ લુણ્ણં વાલે;
કમ્મં ય સઘ્વસો મયા, તં પટિવાહકલે પાણમં મ-
મય ॥ ૧૬ ॥

દુવિહં સમિચ્છ મેહાવિ, કિરિયમકગ્ગાપચ્છેલિમં
નાળી;

આવાળસોયમહયાપસોયં, જોમં ય મઘ્વમો જ-
કવા ॥ ૧૭ ॥

ભગવાન મહાચોરે તેમજ બીજી રીતે જલદિયું કે ઉપધિ
મહિત તે દ્રવ્યથી તથા ભાવથી ઉપધિ મહિત જે વસ્તુ તે
કર્મથી લે ત.વ. પછી તે જાળ અથવા સાધુ દુઃખેને અનુભવે
છે અથવા (દુનિયા હેતુમાં અર્થ લઈને તો) સોપધિક જાળ
સાધુ કર્મથી લેવાય છે, તેથી બધાં રીતે કર્મ બાધાનું
જાળને ઉપધિનું કર્મ જ્ઞાની રીતુ. એટલે અંદરથી અને
બહારથી જે ઉપધિકર પાપ કર્મનું અનુભવ કરું તે ભગ-
વાને ત્યાંથી રીતુ. (જરૂર લેવા તથા સુખી શક્તિના અભા-
વમાં ઉપધિ સાધુએ સખવી, અને પાછળથી મહિતનાન થતાં
જ્ઞાની દેવાને માર્ગે ભગવાને જાળવે) ॥ ૧૫ ॥ જાળ
જે પ્રકારનાર તે કિરિય કર્મ છે, એવા પ્રાપ્ત અને મર્યા-
દાવિત છે, તે જાનેન પણ સર્વજ પ્રજાને જાળાન સંયમ
અનુપ્રાપ્તરૂપ જે કર્મ છેતરને માટે અન્યત્ર નથી, તેથી
અન્ય મહત્તી દિવા જાળવી

પ્ર૦—ભગવાન કેવા હતા ?

ઉ૦—જ્ઞાની, (કેવળજ્ઞાન પ્રાપ્ત થયા પછી તેમણે આ બધું બતાવી.)

પ્ર૦—વગી તેમણે બીજાં શું કહ્યું ?

ઉ૦—જેના વડે નવા ક્રમ હોવાય તે આદાન બોલવાન છે, તથા દંપ્તિયોના વિકાર સંબંધી તે જ્ઞાત છે. માટે જે આદાન જ્ઞાત છે, તેને બાણીને તથા ભવ હિંસા તથા તેના લક્ષણથી મૃત્યાવાદ વિગેરે પાપોને તથા મન વચન કાયાના વ્યાપાર વાગ્યું દુષ્ટ્યાં છે તે બધું પ્રકારે કર્મ બંધને માટે છે એમ બાણીને તેમણે સંયમ લક્ષણવાળી નિર્દોષ ક્રિયા બતાવી. વગી

अइवत्तियं अणाजहिं समयमेसिं अकरणयाए;
जस्सित्थिभो परिन्नाया, सब्बकम्मावहा उ से
अदक्खु ॥१७॥

આકુટ્ટી (હિંસા) ને ત્યજવાથી અહિંસા છે, તે પાપથી અતિ કાંત હોવાથી નિર્દોષ છે. તે મહારીર પ્રભુએ પોતેજ પ્રથમ અહિંસા સ્વીકારીને બીજાઓને પણ હિંસાની પ્રવૃત્તિથી દૂર રાખ્યા, તથા જેમને સ્ત્રીઓ સ્વરૂપથી તથા વિપાકથી કટવાં ફળસ્થાપનની છે. એવું જ્ઞાન છે, તે પરિજ્ઞાન લગવાન છે, તથા તેજ સ્ત્રીઓ સર્વ કર્મ સમૂહો એટલે

આચાર્યનો ઉત્તર—હે દેવોને પ્રિય ભાઈ! અમે તો કશું ઈજા! પણ તું બૂઝી ગયો! કારણ કે જ્ઞાન તમને દિવાના અભિપ્રાયો અને એક બીજાને આધારેજ બધા કર્મ કંદના ઉચ્છેદ રૂપ શ્રાવણનાં કારણો છે તેનું હાંત.

‘આધુ’ નગર બ્યારે બુઝુ’, ત્યારે અંદર રહેલા આંધળો પામળો અને મળી જવાથી મુખેથી બહાર નીકળ્યા, તેજ કશું છે.

સંજોષ સિદ્ધીર્થ કાલં શદન્તીતિ. કારણકે એક પેઢાથી રથ ચાલતો નથી, જાનેનો સંયોગ થતાં કાચની સિદ્ધિ થાય છે, પણ સ્વતંત્ર પ્રવૃત્તિમાં તો વિવશિત કાચની સિદ્ધિ થતી નથી, એ પ્રસિદ્ધજ છે. વળી ક્રિયા વિનાનું જ્ઞાન મજાનું છે, આગમમાં પણ સર્વ નયોના ઉપસંહારના દ્વાર વડે આજ વિષય કહયો છે, જેમકે—

સચ્ચેર્ગિવિ ગણાળં વહુ વિહ વસવયં ગિસામેતાં
તં સચ્ચણય વિમુદ્ધં જ શરણ ગુણદિઓ સાહ ॥૧॥

ગદ્યા નયોનું વહુ પ્રકારનું વસ્ત્રનું મામળીને બધા નવમી વિમુદ્ધ મંત્રવ્યવન વસ્ત્ર તુલમા નિયત સાધુ હોય તે માને, તેથી આ આચાર્યનું સુવરૂપ જ ન ક્રિયા રૂપ છે, તેને મળેલા વસ્ત્રના માનવ, મા. સાધુઓ જેમણે કુચુત નથી ક્રિયા માહજાના કુચથી આકૃષ્ટ અનેક નવા પ્રિયનો વિયોગ એવિયનો સંયોગ વિચેરે અનેક દુઃખથી મળેલા નવા આવર્તવાનું મિથ્યાત્વ પવનની પ્રવૃત્તિની ઉપસંધાપિત બધ રોક શુદ્ધ રત્નિ અનિ વિચેરે નરંજવાનું વિશ્વના ધિગાથી નિત પેલું એકરૂપ વ્યાપિ મનરના મમુદન્ય રહેવાય

વાળું મહા ગંભીર લય આપનાર ત્રાસ ઉત્પાદક મહા સંસાર
અર્ધુવ (સમુદ્ર) ને સાક્ષાત્ દેખેલો છે, તેવા સાધુઓ તે
સંસાર સમુદ્રથી પાર જવા ઇચ્છતા હોય તેમને આ
આચારંગ સૂત્રમાં બતાવેલું જ્ઞાન તથા ક્રિયા અવ્યાહત
(નિર્વિન) યાન પાત્ર (વહાણું) છે, એટલા માટે સુમુ-
હુએ આત્યંતિક એકાંતિક અનાબાધ શાસ્ત્ર ત. અનંત, અનર
અમર અમૃત અવ્યાબાધ તથા સમસ્ત રાગદ્વેષ વિગેદે દ્વંદ્વ
રહિત સમ્યગ્ દર્શન જ્ઞાન તત્ત્વ ચરણ ક્રિયા કલાપથી યુક્ત
પરમાર્થ મેળે કાર્ય જે સર્વોત્તમ મોક્ષ સ્થાન છે, તેની
ઇચ્છાવાળા બંનીને તે આચારંગ સૂત્રનો આધાર લેવો,
તેજ બ્રહ્મચર્ય નામના શુભ રકઢની નિવૃત્તિ કુલવાળા શ્રી
શીલ આચાર્યે " તત્ત્વાદીત્યા " નામની બહારિ સાધુના
સહાયથી આ ટીકા સમાપ્ત કરી છે, (સ્લોક અંથમાન ૯૭૬) છે.
ઘાસતત્પથિકેષુ હિ શતેષુ સપ્ત સુગતેષુ ગુપ્તાનાં
સંવત્સરેષુ માસિ ચ ભાદ્રપદે શુક્લ પંચમ્યામ્ ॥૧॥

૭૭૨ વર્ષ ગુપ્ત વંશવાળા રાજાઓના સંવત્સરનો ગયે
ચક્રે ભાદ્રવા મહિનાની શુક્લ પંચમીએ.

શીલા ચાર્યેણ કૃતા ગમ્ભૂતાયાં સ્થિતેન ટીકૈષા
સમ્ય ગુપ્ત યુજ્ય શોધ્યં, માત્સર્ય વિના કૃતૈ રાર્યેઃ ૨।
શીલાચાર્યે ગંભૂતા (ગાંભુ)માં રહીને આ ટીકા બનાવી
તેને માત્સર્ય (અદેખાઈ) કર્યા વિના ઉત્તમ સાધુઓએ

કૃત્વાઽચારસ્ય મયા ટીકાં વક્તિમપિ સંચિતં પુર્ણં
તેના પ્તુયાઽગદિદં નિશ્ચિતમતુલાં સદાચારમ્ ॥૩॥

અને મેં આ આચારાંગની ટીકા બનાવીને તેથી જે કંઈ
પુણ્ય ઉપાર્જન કર્યું હોય, તેનાથી આ વગતના એ
અપુણ્ય મોક્ષ તથા સદાચાર પ્રાપ્ત કરે.

વર્ણઃ પદમથ વાક્યં વચાદિ ચ યન્મયા પરિત્યક્તમ
તચ્છાંધનીય મગ્ર ચળ્યામોહઃ કસ્યનો ભવતિ ॥૪॥

વર્ણ (અક્ષર) પદ વાક્ય પદ વિગેરે જે માત્ર
પૂર્વની ટીકા કે સૂત્રમાંથી છુટી ગયું હોય; તે તે વિદ્વાન
સુધારી લેવું. કારણ કે બ્યામોહ (બૂઝ) કેની નથી થતી ?

તત્વાદિત્યા જેનું બીજું નામ છે એવી આ આચારાંગ
સૂત્રની વૃત્તિ પ્રભવ્યં ચુત સ્કંધની છે તે સમાપ્ત થઈ.

આ પ્રમાણે શ્રી બદ્રનાભ સ્વામીએ રચેલ નિયુક્તિ
સહિત આચારાંગ સૂત્ર પ્રથમ સ્કંધની શ્રી વાદરિ ગણિએ
કરેલ સહાયથી શ્રી શીલાંક આચાર્યે તત્વાદિત્યા એવા
બીજા નામવાળી રચેલી આવૃત્તિ સંપૂર્ણ થઈ.

આર્દજન (અઢાજન) ગ્રામ સ્થિતૌ

મયા કૃતં માપાંતરં પૂર્ણં

પુર્ણવર્ષત્ પઠનીયં

આચારાંગ પ્રથમ સ્કંધે

વિહાય મોહં પઠચિત્ સુમંયો ।

સૌભાગ્યં તુ યે નાત્ર પરત્ર પૂર્ણં

નાન્યાત્સુર્લ્લ વિશ્વમરે વિ કિંચિત્

માનિજય ચિત્તેસુ લિનિશ્ચિનં તત્ ।

